Finansal Kaynağa ve Ağlara Erişim

Rapor No / 4 “Finansal Kaynak, Ulusal ve Uluslararası İşbirliği Ağlarına Erişim”

Ocak, 2021

Hazırlayan

DEMİR ENERJİ DANIŞMANLIK – CANER DEMİR

Koşuyolu, Halil Sk. No:7, 34718 Kadıköy/İstanbul

Tel: (0216) 428 76 69
E-mail: info@demirenerji.com
Web: www.demirenerji.com

"İş bu rapor Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı TR41/20/TD/0035 no'lu Teknik Desteği kapsamında Demir Enerji tarafından hazırlanmıştır."

Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı Teknik Destek programları kapsamında hazırlanan bu raporun içeriği Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı'nın görüşlerini yansıtmamakta olup, içerik ile ilgili tek sorumluluk Demir Enerji'ye aittir.

BEBKA
Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı

ESKİŞEHİR TEPEBAŞI BELEDİYESİ

T.C. TÜRKİYE CUMHURİYETİ SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

İçindekiler

Şekil Listesi ii
Tablo Listesi ii
Kısaltma Listesi ii
Yönetici Özeti iii
1. İklim Değişikliği ve Kentler 1
1.1 İklim Değişikliğinin Kentler Üzerindeki Etkisi 1
1.2 Yerel Yönetimlerin İklim Değişikliği ile Mücadelesi 3
2. Kentler ve Uluslararası Ağlar 5
2.1 Uluslararası Kentler Birliği (ICLEI) 7
2.2 Avrupa Enerji Kentleri (Energycities) 8
2.3 Belediye Başkanları Küresel İklim Sözleşmesi 9
2.4 Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı - United Cities and Local Governments 10
2.5 C40-Kentleri 11
2.6 Akıllı Dünya Kentleri (World Smart City) 11
2.7 Karbon Saydamlık Projesi – Şehirler / Carbon Disclosure Project - Cities 12
2.8 Türkiye Yerel Yönetimlerinde Örgütlenme 13
3. Kentler ve Finansman Olanakları 14
3.1 İller Bankası 16
3.2 Kalkınma Ajansı 17
3.3 Türkiye Sürdürülebilir Enerji Finansman Programı (TurSEFF) 17
3.4 Katılım Öncesi Yatırım Aracı (IPA Programı) 17
3.5 Kent Eşleştirme Programları 19
3.6 Avrupa ülkeleri İklim Fonları (Büyükelçilikler aracılığıyla) 21
3.7 Birliklerin Hibe Programları 22
3.8 AB Hibe Programları 23
4. Sonuç 24
Kaynaklar 25

Şekil Listesi

Şekil 1: Uluslararası Kentler Birliği (ICLEI) web sayfası görünümü 7
Şekil 2: Avrupa Enerji Kentleri (Energycities) 8
Şekil 3: Başkanlar Sözleşmesi (CoM) imzalayıcıları 9
Şekil 4: Gelişmiş ülke kamu iklim finansmanının çözüm ürettiği alanlara göre dağılımı (milyar TL) 15
Şekil 5: Yerelde AB web sitesi görünümü 21
Şekil 6: AB hibe programları için UFUK2020 web sitesi görünümü 23

Tablo Listesi

Tablo 1: Türkiye belediyelerinin uluslararası yerel yönetim ağlarına üyelikleri (Ocak 2020 itibariyle) 6
Tablo 2: Gelişmiş Ülkeler tarafından harekete geçirilen İklim Finansmanı (milyar ABD $) (OECD, 2018) 14

Kısaltma Listesi

Kısaltma	Açıklama
BM	Birleşmiş Milletler
GFC	Yeşil İklim Fonu
ICLEI	Sürdürülebilir Kentler Birliği
IPCC	Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli
UCLG	Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı (UCLG)
UNFCCC	Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi
WMCCC	Dünya Belediye Başkanları İklim Değişikliği Konseyi

Yönetici Özeti

İklim Bilimi, 21. Yüzyılın başlarında ulaştığı düzey itibarıyla, insan faaliyetlerinin ve özellikle enerji üretiminde kullanılan fosil yakıtlardan kaynaklanan karbondioksit ve eşdeğeri sera gazları nedeniyle küresel ısınmanın gerçekleştiğini artık kesin olarak söyleyebilmektedir. Fosil yakıt kullanımı, arazi kullanımındaki değişiklikler ile tarım faaliyetleri sera gazı artışının en önemli sebepleri arasında sayılmaktadır. Hava ve okyanus sıcaklıklarının arttığını, kar ve buzulların yaygın bir şekilde eridiğini ve deniz seviyelerinin yükseldiğini gösteren pek çok gözlem ve araştırma bulunmaktadır.

Özellikle gelişmekte olan ülkelerde kentlerin kontrolsüz büyümesi, birbirleriyle bağlantılı ve karmaşık olan eğitim, sağlık, barınma, altyapı ve diğer hizmetlere erişim gibi pek çok sorunu beraberinde getirmektedir. Finansal zorluklar, kurumsal yetersizlikler bu etkilerin daha da şiddetli hissedilmesine neden olabilmektedir. Ülke ekonomisinin büyük bir kısmına ve sosyal refaha, bu kentsel yayılmanın etkileri olumsuz bir şekilde yansımakta ve genel olarak kent alanlarındaki gelişmeye yönelik girişimler, sürdürülebilirlik koşullarını yerine getirememektedir.

Tüm bu sorunların uluslararası düzeye taşınmasıyla kentsel sürdürülebilirlik, sürdürülebilir kalkınma politikalarının kentsel alanlara yansıması konularında çabalar giderek artmıştır. Raporun birinci bölümünde iklim değişikliği ve kentler üzerindeki etkisi ile birlikte yerel yönetimlerin iklim değişikliği nasıl mücadele alanları belirlediği kısca anlatılmıştır.

İkinci bölümde kentlerin iklim değişikliği müzakerelerindeki artan gücüne değinilmiş ve yerel yönetimlerin kurmuş olduğu veya üye olduğu uluslararası ağlardan örnekler verilerek bahsedilmiştir. Bu bölümün son kısmında Türkiye'de yerel düzeydeki çabalara değinilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde kentler sürdürülebilir kalkınma modelleri geliştirirken ulaşabildikleri finansman olanaklarından bahsedilmiştir.

1. İklim Değişikliği ve Kentler

İklim Bilimi, 21. Yüzyılın başlarında ulaştığı düzey itibarıyla, insan faaliyetlerinin ve özellikle enerji üretiminde kullanılan fosil yakıtlardan kaynaklanan karbondioksit ve eşdeğeri sera gazları nedeniyle küresel ısınmanın gerçekleştiğini artık kesin olarak söyleyebilmektedir. Fosil yakıt kullanımı, arazi kullanımındaki değişiklikler ile tarım faaliyetleri sera gazı artışının en önemli sebepleri arasında sayılmaktadır. Hava ve okyanus sıcaklıklarının arttığını, kar ve buzulların yaygın bir şekilde eridiğini ve deniz seviyelerinin yükseldiğini gösteren pek çok gözlem ve araştırma bulunmaktadır. Toplumların mevcut üretim-tüketim yöntem ve alışkanlıklarını sürdürmenin ciddi iklim değişikliği sonuçları doğuracağı, bunun da büyük çevresel yıkımlar ve muhtemel kitlesel ölümlere, aynı zamanda bunlarla bağlantılı insani felaketlere yol açacağı öngörülmektedir.

Özellikle gelişmekte olan ülkelerde kentlerin kontrolsüz büyümesi ile ilişkili, birbirleriyle bağlantılı ve karmaşık olan eğitim, sağlık, barınma, altyapı ve diğer hizmetlere erişim gibi pek çok sorunu beraberinde getirmektedir. Finansal zorluklar, kurumsal yetersizlikler bu etkilerin daha da şiddetli hissedilmesine neden olabilmektedir. Ülke ekonomisinin büyük bir kısmına ve sosyal refaha, bu kentsel yayılmanın etkileri olumsuz bir şekilde yansımakta ve genel olarak kent alanlarındaki gelişmeye yönelik girişimler, sürdürülebilirlik koşullarını yerine getirememektedir.

Refahı arttırıacak şekilde ekonomik büyüme ve çevresel sürdürülebilirlik arasında birçok alanda çatışma yaşandığı gözlenmektedir. Bu çatışmaların başında; geliştirilen altyapıların, uygulanan yenilikçi çalışmaların farklı gelir grupları arasındaki uçurumu arttırması, sorumlu kurumların yönetim yetersizliği, kırsal ve kentsel alanlar arasındaki bağımlılığı göz ardı eden ekonomik büyüme modellerinin olduğu söylenebilir.

Bu sorunlardan özellikle hava, su ve toprak gibi çevresel kirlilikle bağlantılı sorunların uluslararası düzeye taşınmasıyla birlikte, 1970'lerden beri kentsel sürdürülebilirliğin öne çıktığı ve bu alanda söz konusu sorunların ele alındığı görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında; ekonomik, sosyal ve çevresel politikalar arasında bir denge ve entegrasyonun sağlanmasının kent sakinlerinin yaşam kalitesini olumlu yönde etkilediğinden, kentsel sürdürülebilirlik, sürdürülebilir kalkınma politikalarının kentsel alandaki yansımaları anlamına gelmektedir. Dünya nüfusunun yarısından fazlasını (%54) barındıran günümüz kentleri, enerji tüketiminin %60-80'inden sorumlu olup, sera gazı emisyonlarının %70'inden fazlasına sahip olduklarından iklim değişikliğiyle mücadelede ciddi bir öneme sahiptir[1] (United Nations, 2014: 1; UN Habitat, 2016: 16; Le Quéré ve ark., 2013; Intergovernmental Panel on Climate Change, 2014: 113).

1.1 İklim Değişikliğinin Kentler Üzerindeki Etkisi

Barındırdıkları yüksek nüfus ve ekonomik aktiviteler ile şehirler, bir yandan sera gazı emisyonu oluşumuna oldukça önemli katkıda bulunurken, diğer yandan değişen iklimin yarattığı sıcak hava dalgaları, seller, şiddetli fırtınalar ve kuraklıklar gibi risklerle karşı karşıya kalmaktadır. Bu iki yönlü etkileşim, şehirlerin iklim eyleminin azaltım ve uyum politikaları açısından ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

[1] Çolakoğlu, E., (2019), "İklim Değişikliği Sürdürülebilir Kentler ve Kentsel Planlama Etkileşimi", IKLIM Projesi Eğitim Modülleri No: 11, Ankara.

Pek çok dünya şehrinde geçmişte pek de sık karşılaşılmayan yoğun yağışlar, uzun sıcak hava dalgaları, sert dolu yağışları, fırtınalar ve benzeri hava olayları gözlemlenmektedir. Çalışmalar iklim değişikliğine dair beklenen bazı risklerin etkilerinin şehirlerde daha fazla artacağına işaret etmektedir.

İklim değişikliğinden önce ve daha şiddetli etkilenen kırsal alanlar, toplumun en savunmasız kesimlerinin yaşadığı ve ekonomik baskılar nedeniyle kent merkezlerine göç eğiliminin yüksek olduğu bölgelerdir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde kentleşme nüfus artışının yanında kırsal alanlardan kentlere yaşanan göç nedeniyle artmaktadır.

İklim değişikliği kıyı kentleri başta olmak üzere birçok bölgede taşkın, fırtına, kuraklık ve sıcak dalgaları gibi şiddetli hava olayları ve afetlerin artmasına neden olmaktadır. Son yıllarda yapılan gözlemler ve Uluslararası İklim Değişikliği Paneli (IPCC)'nin Değerlendirme Raporları önümüzdeki yıllarda bu afetlerin etkilerini arttırarak devam edeceğini ortaya koymaktadır (bölgesel farklılar olacaktır). Bu durum kentlerin; ulaşım ağları, enerji, su ve kanalizasyon sistemleri ve gıda dağıtım sistemleri gibi altyapıları üzerinde de ciddi etkiler yaratmakta ve birden fazla güvenlik riski oluşturmaktadır. Tarımsal bölgelerde yaşanan kuraklık, aşırı yağış gibi afetlere bağlı ürün verimliliğindeki düşüşler de eklendiğinde gıda, su, temel ihtiyaçlara yönelik birçok kaynağın risk altında olduğu görülmektedir. Son yıllarda görülen önemli etkiler;

Şiddetli yağışlar, fırtına ve kasırgalar özellikle son 20 yılda etkisini arttırmıştır. Bu afetlere hazırlıklı olmayan pek çok kentte can ve mal kayıpları yaşanmıştır.

2011 yılında Copenhagen'da şiddetli yağışlardan dolayı evleri su basması sonucunda, kentin demiryolu, karayolu ve metro ulaşım ağı ile tahliyeve kanalizasyon yapıları büyük ölçüde zarar görmüş ve ülke genelinde yaklaşık 894 milyon Avro'luk bir hasar oluşmuştur (BBC News, 2017; The Nordic Insurance Associations, 2013: 14).

Sandy Kasırgası; New York metropoliten bölgesinde, bir günde 44 kişinin ölümüne neden olduğu ve sadece New York kenti için 19 milyar Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Doları değerinde zarara yol açtığı kayıtlara geçmiştir. 88.700 binanın sel suyu altında kaldığı ve yaklaşık 2 milyon kişinin günlerce elektriksiz kalarak, etkilendiği ayrıca belirtilmişti.

2017 Temmuz ayında İstannbul'da yaşanan dolu ve arkasından görülen hortum Kadıköy-Üsküdar ilçelerinde araç ve binalarda önemli miktarda maddi hasara ve ağaçların köklerinden sökülmesi sonucu parkların tahribatına neden olmuştur.

Sıcak hava dalgaları ve kentsel ısı adası etkisi; kalp-damar hastalıklarında ve bu sebepten yaşanan ölümlerde artışa ve ani ölümlere neden olmaktadır. Hava kirliliği de kalp damar sağlığını olumsuz etkileyerek, aynı zamanda astım, KOAH hastalıklarında artışa sebep olmaktadır. Alerjenler de temas anında, solunduğunda veya yutulduğunda vücudun tepkisi sonucunda astıma sebebiyet verebilmektedir. Bu tarz etkilerin en çok yaşlılar, çocuklar, hamileler ve kronik hastalıkları olan kırılgan gruplar üzerinde etkili olacağı bilinmektedir. Ayrıca klima gibi cihazları kullanma imkanı olmayan gelir düzeyi düşük bölgelerde yaşayanlar da yine sıcak hava dalgalarını yoğun hissetmektedir.

2003 yılının yaz aylarında sadece Avrupa ülkelerinde çoğunluğu yaşlılardan oluşan 70 binden fazla kişinin hayatını kaybetmesi, bu konudaki en önemli örneklerden biridir.

Yüzyılın sonuna kadar deniz seviyesinin 1 metre ya da daha fazla yükselmesi öngörülüyor. İklim değişikliği sahil kentlerini doğrudan tehdit ediyor. Rotterdam, deniz seviyesinin yükselmesinden en çok etkilenen kentlerin başında geliyor. Şehir suyu yönetimi ve iklime uyum sağlama konusunda çalışmalar yürüten kent su depolama kapasitesini geliştirmek için her türlü önlemi almaya çalışıyor. Şehre düşen her yağmur damlası pompayla boşaltılmadığı takdirde kent merkezi sular içinde kalabiliyor.

Hollanda'daki Maeslantkering, dünyanın en büyük fırtına kabarması bariyeri. Kalın çelikten yapılmış olan yirmi iki metre yüksekliğindeki bu bariyer, deniz seviyesinin yükselmesine karşı ülkeyi koruyor. Eğer su 3 metreden fazla yükselirse, bariyer otomatik olarak kapanmaktadır.

Kuşkusuz, bu örneklerin sayısını arttırmak mümkündür. Zira yükselen karbon dioksit seviyelerinin, uluslararası ölçekte yürütülen tüm çabalara rağmen, ortalama küresel sıcaklıkların ne olduğuna bakılmaksızın aşırı hava ve iklim olaylarında artışa neden olabileceği iddia edilmektedir (Çolakoğlu, 2019).

Son dönemde iklim değişikliği konusunda kentlerin rolü, HABITAT III Raporu ile Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli dördüncü ve beşinci değerlendirme raporlarında öne çıkarılarak; kentlerin iklim değişikliğine karşı uyum ve savunma eylem planları bir kentsel politika alanı olarak yer almıştır.

Uluslararası İklim Müzakerelerine katkıda bulunan Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) çeşitli modellemelerle dünyanın olası sıcaklık değişikliklerinden nasıl etkileneceğini 1990 yılından bu yana yayınladığı raporlarla ortaya koymaktadır. 2013 yılında yayınlanan IPCC'nin 5. Değerlendirme Raporu'nda Türkiye'nin de dahil olduğu Avrupa bölgesi için iklim değişikliği kaynaklı önde gelen riskleri şu 3 başlık altında ele almaktadır:

1. Artan kentleşme, yükselen deniz seviyesi, kıyı erozyonu ve yüksek nehir debileri/akışları nedeniyle nehir havzaları ve kıyılarda sel ve taşkınlardan etkilenen insan sayısında ve ekonomik kayıplarda artış;
2. Artan su kısıtları (özellikle Güney Avrupa'da); artan su talebi (sulama, enerji ve endüstri kullanımı ve evsel kullanım için), artan buharlaşma talebi neticesinde azalan su drenajı ve akışı ile beraber nehirlerden ve yeraltı kaynaklarından çekme sonucu var olan su miktarında önemli azalma; ve
3. Aşırı sıcak hava olaylarından etkilenen insan sayısında ve ekonomik kayıplarda artış; sağlık, refah, işgücü verimliliği, hava kalitesi üzerine etkiler ve Güney Avrupa'da artan orman yangın riski.

1.2 Yerel Yönetimlerin İklim Değişikliği ile Mücadelesi

Sanayi devriminden başlayarak, özellikle fosil yakıt tüketimi nedeniyle insan faaliyetlerinden kaynaklanan karbondioksit salımlarının, okyanusların ve orman alanlarının soğurabileceğinden çok daha hızlı biçimde arttığı kanıtlanmıştır. İklim bilimi tarafından çok açık bir şekilde ortaya konulan bu tehlike, dünyayı eyleme itmiştir.

Bugün artık kentlerde gerçekleştirilen üretim ve tüketim faaliyetlerinin iklim değişikliği ölçeğinde değerlendirilmesi ve enerji tasarrufuna yönelik akılcı planlama ve strateji belirleme süreçlerine etkin bir biçimde dahil edilmesi bir zorunluluk haline gelmiştir. Özellikle bilim insanlarınca ortaya konulan bulgular, bu yönde farkındalığı arttırarak, ulusal ve uluslararası ölçekte strateji ve politikalara dönüşmektedir.

1992 yılında imzaya açılan ve 1994 yılında yürürlüğe giren BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ile bu kapsamda imzaya açılan 1997 tarihli Kyoto Protokolü, en bilinen uluslararası akitlerdendir. Kyoto Protokolü'nün amacı, sera gazı emisyonlarını ve bunun bir sonucu olarak sınır tanımayan etkilerini azaltmaktı. Ancak bu hedeflerini gerçekleştirememiştir. Çünkü sera gazı emisyonlarında en büyük paya sahip ve dolayısıyla iklim değişikliğinden büyük ölçüde sorumlu olan ülkelerin söz konusu Protokol'e gerektiği ölçüde sahip çıkmaması ve buna karşın bazı gelişmekte olan ülkelerin bu Protokolle ortaya konulan hedeflerini yerine getirmemesi, bu Protokol'ün başarısızlığına neden olmuştur.

Bunun üzerine, Copenhagen Zirvesi olarak da bilinen BM İklim Değişikliği Konferansı'nda (United Nations Climate Change Conference) (7–18 Aralık 2009, Copenhagen) yeni bir anlaşmanın kabulü gerçekleştirilemeyince, 28 Kasım – 11 Aralık 2011 tarihlerinde Durban'da yapılan BM İklim Değişikliği Konferansı'nda (United Nations Climate Change Conference) 2015 yılı sonunda yeni bir iklim değişikliği

anlaşmasının tamamlanarak, 2020 yılında yürürlüğe girmesine karar verilmiştir. Özcesi, Çerçeve Sözleşme'nin uygulama aracı olan Kyoto Protokolü'nün geçerlilik süresinin tamamlanacağı olgusundan ve artık yeni bir plan, politika ve stratejiye duyulan gereksinmeden hareketle, Kyoto sonrası süreçte iklim değişikliğine ilişkin faaliyetlere yön verecek yeni bir iklim anlaşmasına ilişkin çalışmalar uluslararası alanda sürdürülmüştür.

Bu yönde ise, 30 Kasım – 11 Aralık 2015 tarihleri arasında Fransa'nın Paris kentinde Paris İklim Anlaşması, 21. Taraflar Konferansı (The 21st Conference of the Parties, COP 21) sonucunda BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne taraf olan 196 ülke ve AB'nin oy birliği ile kabul edilmiştir. Bu evrensel anlaşmanın temel amacının; bu yüzyılda küresel sıcaklık artışını 20C'nin altında tutmak ve sanayi öncesi seviyelerin 1.5^0C'de sınırlandırabilmek için çaba sarf etmek olarak belirlenmiştir. Söz konusu anlaşma metninde, "Anlaşmaya taraf olan ve taraf olmayan paydaşların ve bu kapsamda sivil toplumun, özel sektörün, finans kurumlarının, kentlerin ve diğer ulus altı otoritelerin, yerel toplulukların ve yerli halkların iklim yönünden daha güçlü ve daha istekli eyleme geçmesini sağlamak için bölgesel ve uluslararası işbirliğinin sağlanması gerektiği" vurgulanarak, iklim değişikliğinin etkileriyle mücadelede katılımın öneminin altı çizilmiştir[2] (United Nations, 2016). Belirlenen bu yeni yol haritasında iklimde uzun sürede meydana gelecek değişikliklerin hızını ve büyüklüğünü sınırlayacak eylemlerden oluşan azaltım ve uyum politikalarının devletler tarafından benimsenmesi gereği belirtilmektedir. Ayrıca bu uyumun yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası boyutlarıyla küresel ölçekli bir çaba olduğu ve değişen iklime ve sonuçlarına karşı verilen mücadelede tüm canlı ve cansız varlıkların korunması için uzun dönemde verilecek mücadeleye önemli bir katkı olduğu kabul edilmiştir (mad. 48). Bu Anlaşma 4 Kasım 2016 tarihi itibariyle yürürlüğe girmiştir. Bu anlaşmayla birlikte 2020 yılından itibaren iklim değişikliğiyle mücadelede yeni bir döneme ve iklim rejimine geçilmektedir. Yeni taahhütlerin yerine getirilmesi, bu nedenle büyük kazanımlar sağlayacaktır.

Ancak, hükümetler arası iklim değişikliği görüşmeleri oldukça yavaş ilerlemekte; bilimin ortaya koyduğu adımları atma konusunda oldukça yetersiz ve yavaş kalmaktadır. Toplum ile daha yakın temas halindeki yerel yönetimler, insanların yaşam kalitesini ve sağlıklarını çok yakından ilgilendiren bu soruna giderek daha fazla müdahil olmaya başlamışlardır. 1990'lı yıllarda kurulan ve Kadıköy Belediyesi'nin de 4 Ocak 2017 tarihinde üye olduğu Sürdürülebilir Kalkınma için Yerel Yönetimler Birliği (Local Governments for Sustainability – ICLEI) ve oluşturulan diğer birlikler ve koalisyonlar, 2000'li yılların başlarından itibaren kendi hükümetlerinden daha ileri hedefler koyarak, iklim değişikliği ile mücadelede önemli roller almaya başlayabileceklerini göstermişlerdir. Bugün yerel yönetimlerin oluşturdukları koalisyonlar, iklim müzakerelerinde artan bir ağırlığa sahiptirler.

Şehir yaşamının daha sürdürülebilir olması ve şehirlerin iklim değişikliğine bağlı felaketlere karşı daha dirençli hale gelmesi, kentlilerin iklim değişikliğini anlamalarına, şehir planlarında iklim değişikliği gerçekliğinin göz önünde bulundurulmasına ve uzun vadeli iklim risklerini öngören planların yapılmasına bağlıdır. Her ne kadar iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinden kaçınmak için öncelikle küresel sera gazı emisyonlarının azaltılması gerekse de, sera gazı emisyonlarında kayda değer düşüşler başarılsa bile iklimin yine de önemli bir ölçüde değişmesi beklenmektedir.2 Bu durum da uyum stratejileri geliştirmenin kaçınılmaz bir hale geldiğini göstermekte ve şehirlerimizin halihazırda değişmiş olan iklime uyum sağlama ihtiyacını doğurmaktadır[3].

[2] United Nations, 2016, "The New Urban Agenda: Key Commitments", web sitesi: www.un.org/sustainabledevelopment/blog/2016/10/newurbanagenda

[3] Peker E, Aydın C., (2019); "Değişen İklimde Kentler: Yerel Yönetimler için Azaltım ve Uyum Politikaları", İstanbul Politikalar Merkezi, Eylül 2019.

2. Kentler ve Uluslararası Ağlar

Şehirler iklim değişikliği ile mücadelede önemli aktörlerdir. İklim eylemi için şehirler arasında ağlar kurmanın büyük faydaları olacağı ile ilgili büyük bir umutla bu çabaların temeli atılmıştır. C40 Şehirler İklim Liderliği Grubu (C40), Uluslararası Yerel Çevre Girişimleri Konseyi (ICLEI) ve Küresel Belediye Başkanları Sözleşmesi (GCoM) gibi şehirler arası ağların desteğiyle, şehirler uluslararası görüşmelerde de çözümün bir parçası olarak görüldü. Şehirler ayrıca küresel olarak sürdürülebilir kalkınmanın itici güçleri olarak görülüyor.

Son zamanlarda iklim değişikliğinde öncü kentler arasında ulusal ve uluslararası kademelerde kentler arası yatay ilişki ağları yaygınlık kazanmıştır. Aslında kentler ve yerel yönetimler başlangıcından itibaren uluslararası iklim konferanslarına katılmıştır. 1995'de Berlin'de toplanan Birinci Taraflar Konferansına (COP1) paralel olarak Sürdürülebilirlik için Yerel Yönetimler (ICLEI) iklim değişikliği üzerine Belediye Başkanları Zirvesi düzenlemiştir. Bu olayla yeni bir gelenek oluşturulmuştur. Devletler küresel iklim değişikliğini tartışmak için toplandığı zaman yerel yönetimlerin temsilcileri de bir araya gelmiştir

Uluslararası belediye ağlarına (Belediye Başkanları Sözleşmesi, Dünya Belediye Başkanları Sözleşmesi vb.) katılım eylem için değerli bir çerçeve sunduğu gibi yerel yönetimleri birleştirmekte ve konumlarını güçlendirmektedir.

2007'de Bali'de toplanan 13. Taraflar Konferansında (COP13) başlatılan Yerel Yönetimler İklim Yol Haritası (Local Government Climate Roadmap) önemli bir gelişmedir. Yerel Yönetimler İklim Yol Haritası kendi türünde küresel eylemin ilki sayılabilir. Bu belge ile yerel yönetimler azaltım ve uyum çabalarında sorumluluk ve kaynak sahibi bir aktör olarak uluslararası iklim müzakerelerine katılmak istemiştir. Yol Haritasının başlıca mesajları şöyle sıralanabilir:

- Yerel iklim eylemleri ulusal iklim stratejisinin bir parçası olmalıdır.
- Belediye başkanları ve yerel yönetimler vatandaşa en yakın idari birimler olarak etkili iklim eyleminde bulunabilir.
- Belediye başkanları gelişmekte olan ülkelerde belediyenin sera gazı salımını 1990 seviyesine %60, gelişmiş ülkelerde ise %80 oranında indirme kararlılığına olmalıdır.

İklim değişikliği konusunda çalışan birçok ulus üstü yerel yönetim ağbağı vardır. Örnek olarak aşağıda bunlardan bazılarına yer verilmiştir:

Dünya Belediye Başkanları İklim Değişikliği Konseyi (WMCCC): 2005 yılında Kyoto Protokolünün yürürlüğe girmesinden sonra Kyoto'da kurulan WMCCC, iklim değişikliği konusunda kaygı duyan kararlı yerel yönetim liderleri ittifakıdır. İklim İttifakı (Climate Alliance): 1990'da Almanya merkezli kurulan İklim İttifakı kuzey yarımkürede yer alan kentlerin, güney yarım küredeki kentlere özellikle yağmur ormanlarına karşı sorumluluklarını yerine getirmesini amaçlamaktadır. İklim İttifakı her beş senede %10 karbondioksit indirimini hedeflemektedir. Diğer belli başlı yerel yönetim ağları aşağıda detaylı olarak açıklanmıştır.

Türkiye'den birçok büyükşehir, il ve ilçe belediyelerinin uluslararası yerel yönetim ağlarına üyelikleri bulunmaktadır. Türkiye'de belediyelerin bu ağlara üye olamk için farklı motivsayonları bulunmaktadır. Bunların başında bilgiye ve uzmanlıklara erişim, kapasite geliştirme, finansman kaynağı bulma, uluslararası görünürlük sağlama ve ilişkiler kurma gelmektedir. Ağlar, üyelik için iklim eylem planlarının hazırlanmasını veya iklim eylemine göre raporlamayı şart koşmaktadır. Bursa ve İzmir gibi büyükşehir

belediyeleri ile Bornova ve Kadıköy gibi ilçe belediyelerinin eylem planları bu amaca hizmet etmektedir. İklim değişikliğiyle bağlantılı ağlara üye olan belediyelerin listesi Tablo 1'da sıralanmaktadır.

Tablo 1: Türkiye belediyelerinin uluslararası yerel yönetim ağlarına üyelikleri (Ocak 2020 itibariyle)[4]

Uluslararası Yerel Yönetim Ağı	Büyükşehir Belediyeleri	İl Belediyeleri	İlçe Belediyeleri
Belediye Başkanları AB ve Küresel İklim ve Enerji Sözleşmesi (eumayor.eu & globalcovenantofmayor.org	• Antalya* • Bursa • Eskişehir • Gaziantep • İstanbul** • İzmir • Kocaeli** • Sakarya • Denizli**	• Bolu	• Ankara: Çankaya* • Balıkesir:Karşıyaka • Bursa: Nilüfer • Eskişehir: Tepebaşı • İstanbul: Ataşehir, Bağcılar, Beşiktaş, Kadıköy, Maltepe*, Pendik, Şişli • İzmir: Bayındır, Bornova*, Karşıyaka, Seferihisar* • Mersin: Yenişehir, Mezitli • Muğla: Bodrum • Tekirdağ: Çorlu
Kentler için Enerji (Energy Cities)	• Gaziantep	-	• Bursa:Nilüfer • İstanbul: Büyükçekmece • İzmir: Bornova, Karşıyaka, Seferihisar
ICLEI - Sürdürülebilirlik İçin Yerel Yönetimler	• Gaziantep • İzmir • Konya	-	• Ankara: Çankaya • Eskişehir: Tepebaşı • İstanbul: Kadıköy, Kartal, Şişli • İzmir: Seferihisar, Karşıyaka • Muğla: Seydikemer • Rize: Fındıklı
C40	• İstanbul	-	-
Avrupa Kentleri (Eurocities)***	(kısmi üye) • Gaziantep • İstanbul • İzmir • Konya	-	(kısmi ortak) • Bursa: Osmangazi • İstanbul: Beyoğlu, Beylikdüzü, Kadıköy, Pendik • Mersin: Mezitli • Sakarya: Serdivan
UNDRR Şehirleri Dirençli Yapmak	• Antalya • Gaziantep • İstanbul • İzmir • Kocaeli	• Yalova	-
Karbon Saydamlık Projesi – Şehirler Programı	• Bursa • Denizli	-	• İstanbul: Tuzla

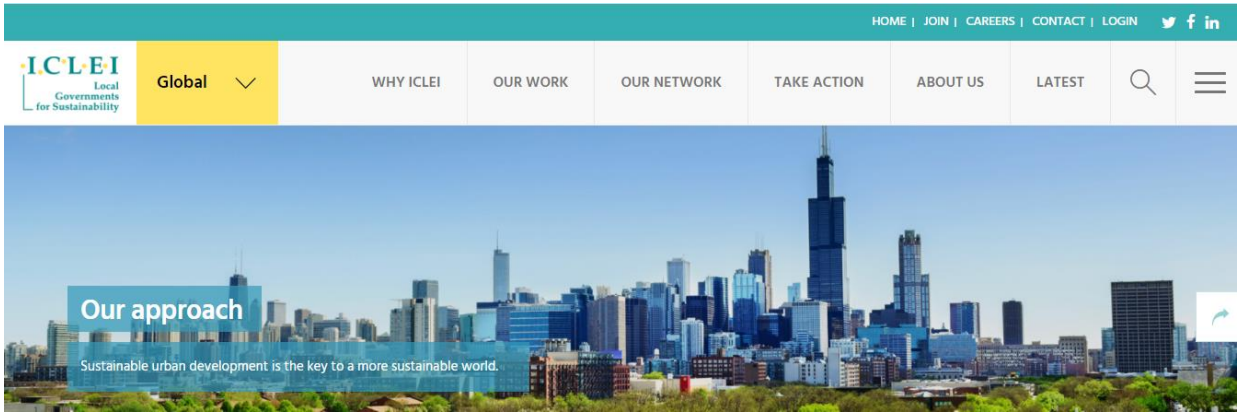
[4] *, MayorsADAPT taahhütü belirlememiş olan belediyeleri; **, Küresel anlaşmayı imzalamış olan belediyeler; ***, Türkiye AB üyesi olmadığı için şehirleri Avrupa Kentleri (Eurocities) ağına tam üye olamamakta, kısmi üye türevi statülerde katılabilmektedir. Büyükşehir belediyeleri kısmi üye, ilçe belediyeleri ancak kısmi ortak statüsünde katılım sağlayabilmektedir. Tablo, belirtilen yerel yönetim ağlarının üyelik listeledikleri çevrimiçi kaynaklardan derlenmiştir.

Uluslararası Yerel Yönetim Ağı	Büyükşehir Belediyeleri	İl Belediyeleri	İlçe Belediyeleri
	• Eskişehir • Gaziantep • İstanbul • İzmir • Kocaeli		

2.1 Uluslararası Kentler Birliği (ICLEI)

ICLEI - Sürdürülebilirlik için Yerel Yönetimler, sürdürülebilir kentsel kalkınmaya kendini adamış 1.750'den fazla yerel ve bölgesel yönetimden oluşan küresel bir ağdır. 100'den fazla ülkede aktif olarak, sürdürülebilirlik politikasını etkilemekte ve düşük emisyonlu, doğa temelli, eşitlikçi, dayanıklı ve döngüsel kalkınma için yerel eylemi yürütmektedir. Üyeler ve uzmanlardan oluşan bir ekip, kentsel sürdürülebilirlik için sistematik bir değişim yaratmak için akran değişimi, ortaklıklar ve kapasite geliştirme yoluyla birlikte çalışmaktadırlar.

ICLEI'nin yaklaşımı; yerelden başlayarak küresele yükselen seviyelerde faaliyet göstermekte, politikalar şekillendirmekte ve dünya çapında kentsel çevreleri dönüştürmek için eylemi tetiklemektedir. Şehirden şehire, şehirden bölgeye, yerelden küresele ve yerelden ulusal bağlantıları harekete geçirerek hükümet, sektörler ve paydaş gruplarının seviyeleri arasında bağlantılar kurmaktadır. ICLEI, yerel, ulusal ve küresel aktörleri, politikaları, taahhütleri ve eylemleri birbirine bağlayarak, sürdürülebilir kentsel gelişmeyi desteklemek için her düzeyde eylemi güçlendirir.

Şekil 1: Uluslararası Kentler Birliği (ICLEI) web sayfası görünümü

ICLEI, yerel, bölgesel, ulusal ve küresel aktörler ve politikalar arasında bağlantılar kurarak çeşitli ölçeklerde çalışmakta, kentsel alanları dönüştüren birbiriyle bağlantılı beş gelişim yolu boyunca entegre çözümler geliştirerek sistem değişikliği yaratmaktadır.

ICLEI uzmanları, kentleşme ve iklim değişikliğinden ekosistem bozulması ve eşitsizliğe kadar karmaşık zorlukları öngörmek ve bunlara yanıt vermek için yerel ve bölgesel yönetimlerle birlikte çalışmaktadır. Bu zorluklara çözümler tasarlamak için gereken kapasite ve bilgiye yatırım yaparak veriler, bilimsel kanıtlar ve yerel gerçekler ve baskılarla bilgilendirilmiş kararlar almak için çaba gösterilmektedir. Türkiye'den üye kentler bölümünde başında yer alan tabloda bulunmakla beraber aşağıda tekrar beliritlmiştir.

Büyükşehir Belediyeleri: İzmir, Konya, Gaziantep,

İlçe Belediyeleri: Seferihisar, Karşıyaka, Çankaya, Kadıköy, Kartal, Tepebaşı, Seydikemer, Şişli, Fındıklı

Web sayfası: www.iclei.org

2.2 Avrupa Enerji Kentleri (Energycities)

2020 yılında 30. Yaşını kutlayan Enerji Kentleri, enerji değişikliği sürecindeki yerel yönetimlere ilişkin bir Avrupa kurumudur. Belçika ve Fransa'da olmak üzere iki merkezi bulunmaktadır. 1990'da kurulan Enerji Kentleri günümüzde 30 ülkede 1,000'den fazla yerel yönetimi temsil etmektedir. Enerji alanında üyelerin etkinliğini güçlendirmek; üyelerin menfaatlerini göz önünde bulundurarak Avrupa Birliği nezdinde lobi faaliyetleri yürütmek; ortak projeler ile bilgi ve tecrübe paylaşımı ile üye girişimlerini teşvik etmek ve desteklemek kurumun ana hedeflerindendir. Kurum, her yıl üye bir bölgenin ev sahipliğinde Enerji Kentleri Konferansı'nı düzenlemektedir. 2016 yılında konferans, Bornova Belediyesi ev sahipliğinde Türkiye'de gerçekleşmiştir.

Şekil 2: Avrupa Enerji Kentleri (Energycities)

Yerelde etkin aktörlerin güçlendirilmesi, bölgelerin sahip oldukları kaynaklar hakkında bilinçlendirilmesi, finansal çözümlerin revize edilmesi, yenilikçi bir yerel yönetim modelinin oluşturulması ve verimli enerji kullanımına yönelik planlamaları içeren faaliyetler yürütülmektedir. Enerji Kentleri, faaliyet alanına ilişkin düzenlemeler üzerine düzenli olarak makaleler yayınlamakta, çalıştaylar ve sanal seminerler düzenlemektedir.

2014-2020 Avrupa Uyum Politikası'ndan faydalanacak olan ve yeni Enerji Verimliliği Yönetmeliğini uygulayacak olan ülkelerin yerel yönetimlerinin dâhil olduğu "INFINITE Solutions", Enerji Kentleri'nin hedefleri çerçevesinde sürdürülebilir kentsel hareketlilik üzerine odaklanacak daimi bir çalışma grubu oluşturulmasını amaçlayan "CitiZEN", her yıl sokak sakinlerinin iki aylığına sokaklarını hayallerindeki haline dönüştürmesi üzerine gerçek bir deney olan "Living Streets" kurumun dikkat çeken projelerindendir. Enerji ve İklime Dair Belediye Başkanları Anlaşması'na (Covenant of Mayors for Energy and Climate) Enerji Kentleri öncülük etmektedir.

Kurum, enerji kullanımının geleceğine dair '3D' adlı bir vizyon geliştirmiştir. Bu vizyonda ilk D enerji politikalarında değişikliğe gitmek (divest), ikinci D Avrupa entegrasyonu kapsamında halkı projelere dahil etmek (democratise) ve üçüncü D ise yerel yönetimlere daha fazla güç ve yetki verilmesini desteklemek (devolve) anlamlarında kullanılmıştır.

Türkiye'den üye kentler bölümünde başında yer alan tabloda bulunmakla beraber aşağıda tekrar beliritlmiştir.

Büyükşehir Belediyeleri: Gaziantep,

İlçe Belediyeleri: Seferihisar, Karşıyaka, Büyükçekmece, Nilüfer, Bornova

Web sayfası: http://www.energy-cities.eu/

2.3 Belediye Başkanları Küresel İklim Sözleşmesi

Belediye Başkanları Sözleşmesi, yerel iklim ve enerji eylemleri için dünyanın en büyük hareketidir. AB İklim ve Enerji için Belediye Başkanları Sözleşmesi, AB iklim ve enerji hedeflerini uygulamaya gönüllü olarak kararlı binlerce yerel yönetimi bir araya getirmektedir. 61 ülkeden 327 milyondan fazla vatandaşı temsil eden toplam 10.384 yerel yönetim bu oluşuma katılmaktadır.

Belediye Başkanları Sözleşmesi, AB iklim ve enerji hedeflerini gerçekleştirme ve aşma konusunda kararlı ve gönüllü olarak yerel yönetimleri bir araya getirme tutkusuyla 2008 yılında Avrupa'da başlatıldı. Girişim, enerji ve iklim eyleminde aşağıdan yukarıya bir yaklaşım getirmekle kalmadı, aynı zamanda beklentilerin üzerinde bir başarı gösterdi. Teknik ve metodoloji konularında destek hizmeti de sunulmaktadır.

İmzalayan kentler; bölgelerinin karbonsuzlaştırılmasını hızlandırmak, kaçınılmaz iklim değişikliği etkilerine uyum sağlama kapasitelerini güçlendirmek ve vatandaşlarının güvenli, sürdürülebilir ve uygun fiyatlı enerjiye erişimini sağlamak için çok düzeyli iş birliği modeli ve eylem çerçevesi sunmaktadır.

Bu proje, AB Adaptasyon Stratejisi kapsamında başlatılmış ve Belediye Başkanları Sözleşmesi (Covenant of Mayors) çerçevesinde uygulanan, şehirlerin sera gazı emisyonlarını azaltmasını amaçlayan bir Avrupa Komisyonu İklim Hareketi Genel Müdürlüğü girişimidir. Mayors Adapt Avrupa Çevre Ajansı (European Environment Agency) tarafından desteklenmektedir. Projenin ilk aşamasında girişimin başlatılması ve hedeflere ulaşılmasına ilişkin stratejinin geliştirilmesine odaklanılmıştır. Doğru stratejiler geliştirilmesi ve uygulanmasıyla girişim 200'den fazla katılımcıyla buluşmuş ve böylece Komisyonun hedeflediği sayıyı da aşmıştır. Mayor Adapt girişiminde ulaşılan temel sonuçlara Avrupa Komisyonu ve EEA ortaklığındaki Avrupa İklim Adaptasyon Platformu CLIMATE-ADAPT'te yer verilmesi planlanmaktadır.

İklim emisyonlarının azaltılması ve altyapı politikalarının iklimsel etkilerle uyumlulaştırılması, dayanıklı kentlerin yapılanmasında önemli etkenlerdir. Mayors Adapt yerel yönetimlerin bu esaslar üzerinde harekete geçebilmesi adına bir uygulama alanı oluşturmaktadır. Bu bağlamda, Mayors Adapt, 2012-2013 yılları arasında 21 şehrin dahil olduğu "AB Adapte Şehirler" (EU Cities Adapt) projesi çerçevesinde edinilen tecrübe ve uzmanlığa dayanmaktadır.

Şekil 3: Başkanlar Sözleşmesi (CoM) imzalayıcıları

Faaliyet alanına ilişkin etkinlikler düzenleyerek adaptasyon konusunda bilinç oluşturma, şehirlerin adaptasyon sürecindeki fırsatları değerlendirmesine yardımcı olma, iyi uygulamaların belirlenmesi ve şehirlerarası işbirliğinin sağlanmasıyla adaptasyon sürecini kolaylaştırma girişimin temel hedeflerindendir.

Yerel yönetimlerin girişime katılmalarıyla her şehre özgü destek verilmekte, Mayors Adapt yardım hattına erişimleri sağlanmakta, teknik yönlendirme yapılmakta, doğru uygulama adına etkinlikler düzenlenmektedir.

Türkiye'den en çok üye bulunan birlik Başkanlar Sözleşmesidir. Üyeler iklim hedefi koydukları yıllara göre aşağıda belirtilmiştir.

2020 Sürdürülebilir Enerji Eylem Planı taahhüdü veren yerel yönetimler; Antalya Büyükşehir Belediyesi, Çankaya, Maltepe, Seferihisar, Bornova, Karşıyaka (Erdek)

2030 Sürdürülebilir Enerji Eylem Planı ve İ**klim Değişikliğine Uyum** taahhüdü veren yerel yönetimler: İzmir, Bursa, Sakarya, Gaziantep, Eskişehir Büyükşehir Belediyeleri; Bolu Belediyesi; Bodrum, Yenişehir, Yenimahalle, Çorlu, Pendik, Bayındır, Şişli, Bağcılar, Nilüfer, Tepebaşı, Kadıköy, Karşıyaka ilçe belediyeleridir.

Web sayfası: eu.mayors.eu; globalcovenantmayor.org, mayorsadapt.eu

2.4 Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı - United Cities and Local Governments

Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı (UCLG) küresel anlamda yerel ve bölgesel yönetimler için en aktif örgüt olarak tanımlanabilir. IULA (Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği) ve FMCU-UTO (Dünya Birleşmiş Kentler Federasyonu) 1996'da İstanbul'da düzenlenen Habitat II Konferansı'nda başlayan uzun bir süreç sonucunda ve aralarına METROPOLIS (Metropol Kentler Birliği) örgütünü de alarak Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Dünya Teşkilatı adı altında birleşmişlerdir.

UCLG Teşkilatı dünyanın farklı bölgelerinden 240.000 kenti temsil eden en kapsamlı yerel ve bölgesel yönetim ağıdır. Üye kentlerin nüfusları ele alındığında UCLG'nin 5 milyar kentliyi de temsil ettiği söylenebilir. Aynı zamanda UCLG üyeleri BM üyesi olan 192 ülke içerisinde 140 ülkede aktif üyelere sahiptir.

UCLG Teşkilatı faaliyetlerinin merkezine kentlilerin görüşlerini ve taleplerini küresel platfomlarda dile getirmeyi yerleştirmiştir. Kentlilerin uluslararası politikalarda kendi görüşlerini yine kendi seçtikleri yerel yöneticilerle dile getirilmesi anlayışını benimsemişlerdir. Bu alanda kentleri, bölgesel yönetimleri, ulusal yerel yönetim birliklerini ve kıtaları temsil eden kuruluşları bir araya getirerek ortak görüşlerin yüksek sesle dile getirilmesini hedeflemektedir.

2004 yılından bu yana birçok farklı kuruluş ile ortak projeler yürüten Teşkilat, yerel demokratik yönetimin küresel savunucusu rolünü üstlenmiştir. Bu amaçla çalışmalarının ilk 6 yılını kendini ispat etmeye adamıştır.

Genel merkezi İspanya'nın Barselona kentinde olan Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Dünya Teşkilatı, Ocak 2004'ten itibaren fiilen faaliyete geçmiştir. Teşkilatın temel amacı, "demokratik yerel yönetimin birleşik sesi ve dünya ölçeğinde savunucusu olmak ve yerel yönetimler ve uluslararası topluluk ile işbirliği içinde, değerlerini, amaçlarını ve çıkarlarını korumak"tır. Kısaca "Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler" olarak da anılan UCLG, uluslararası topluluk önünde yerel yönetimlerin etkin bir biçimde temsil edilmesini sağlayan, yerel yönetimler ve yerel yönetim birlikleri arasında uluslararası işbirliğini teşvik eden ve yerel yönetim konusunda dünya çapında temel bilgi kaynağı olan bir konumdadır.

Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler'in kuruluşu üç ilkeye dayandırılmıştır; demokrasi, yerel özerklik, hizmet sunumunda yerelleşme. 100'den fazla ülkeden üyeleri bulunan UCLG, kentler ve yerel yönetimler alanında dünyanın en geniş kapsamlı oluşumu haline gelmiştir. Büyüklükleri ve kentsel veya kırsal olma benzeri özellikleri göz önüne alınmaksızın, yerel yönetimlere dünya çapında temsil edilmeleri ve çıkarlarını savunmaları için seslerini duyuracakları bir ortak zemin sunmaktadır. Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler, yerel yönetim konularında Birleşmiş Milletler nezdinde yerel yönetimlerin resmi sözcüsü konumundadır.

Birleşmiş Milletler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı merkezi İstanbul'da yeralmaktadır. Amaç çoklu ortaklıkların kurulmasını sağlamak, yerel yönetimlerin değerlerini, amaçlarını

ve çıkarlarını koruyarak bölgedeki yerel yönetimlerin ulusal sınırları aşan sesi ve uluslararası arenadaki savunucusu olmaktır.

"Sürdürülebilir kalkınma"nın insanlığın ortak hedefi olarak belirlendiği 1992 Rio BM Yeryüzü Zirvesi temelinde belirlenen hedeflere ulaşılmasına yönelik eylem planlarını içeren "Gündem 21" başlıklı belge, tüm BM üyesi ülkelerce kabul edilmiştir. 2000 yılına gelindiğinde ise daha adil bir dünya düzeni, fırsatlara erişim konusunda eşitlik ve çevrenin korunması gibi kalkınmanın temel unsurlarının 8 başlıkta bir araya getirildiği BM Bin Yıl Kalkınma Hedefleri kabul edilmiştir. Bu manada UCLG-MEWA Türkiye'de Yerel Gündem 21 Ağı Kanalıyla Bin Yıl Kalkınma Hedefleri'nin Yerelleştirilmesi Programı'nın da koordinatörlüğünü üstlenmiştir.

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin kentlerde hayata geçirilmesi için bir çerçeve sunan; 2016 yılında Kito, Ekvator'da gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler Konut ve Sürdürülebilir Kentleşme Konferansı sırasında kabul edilen Yeni Kentsel Gündem önemli bir referanstır. Birliğin çalışma komiteleri:

- Akıllı Şehirler ve Kentsel Mobilite Komitesi
- Çevre Komitesi
- Kent Diplomasisi ve Yerel Yönetişim Komitesi
- Kültür ve Turizm Komitesi
- Sosyal İçerme Komitesi
- Toplamsal Cinsiyet Eşitliği Komitesi

Web sayfası: http://uclg.org; http://uclg-mewa.org

2.5 C40-Kentleri

C40 Kentleri (C40 Cities) iklim değişikliği konusunu ele almak üzere metropol kentlerin bir araya gelerek oluşturdukları ağdır. C40, etkili bir işbirliği, bilgi paylaşımı ve iklim değişikliği ile ilgili, anlamlı, ölçülebilir ve sürdürülebilir politikalar belirleyen kentleri destekleme amacı gütmektedir.

C40 iklim üzerine çalışmalar yürüten lider kentleri bir araya getirmektedir. Son 10 yıl içerisinde 90 üzerindeki kenti bir araya getirmiş ve bu kentler sayesinde 700 milyonluk nüfusu temsil etme hakkına sahip olmuştur.

2005 yılının Ekim ayında Londra Belediye Başkanı Ken Livingstone önderliğinde 18 metropol kentin temsilcileri bir araya gelmişler ve sera gazı emisyonlarını azaltılmasına yönelik bir sözleşme kabul etmişlerdir. Bu girişimlerin ardından 2006 yılında Ken Livingstone benzer konulu bir toplantıda yerel yöneticileri bir araya getirmiş ve girişimi destekleyen üye sayısını 40'a çıkartmıştır. Bu vesileyle C40 Kentleri ağı oluşmuştur. 2008 yılında ise eski Toronto Belediye Başkanı David Miller C40 Başkanlığını Londra'dan devralmıştır. Halihazırda eski New York Belediye Başkanı Michael Bloomberg birliğin başkanlığını yürütmektedir.

Web sayfası: http://c40.org

2.6 Akıllı Dünya Kentleri (World Smart City)

Akıllı Dünya Kentleri uluslararası standartlar belirleyen üç küresel organ olan IEC (Uluslararası Elektroteknik Komisyonu), ISO (Uluslararası Standart Kurumu), ITU (Uluslararası Telekomünikasyon Birliği) ortaklığında oluşturulan bir topluluk ve Forumdur. Şehirlerin verimli, eşitlikçi ve üretken hale getirilmesine öncelik verilmesinin insanlığın geleceği için önemli olduğunu vurgulayan WSC, çalışmalarına 2016 yılının Ocak ayında başlamıştır.

WSC kentlerin hedeflerine daha etkin ve hızlı bir şekilde ulaşmasına destek olacak hâlihazırda mevcut olan araçlara yönlendirme yapmaktadır. İnternet aracılığıyla yapılan tartışma ve değerlendirmelerde WSC'nin temel olarak belirlediği ve öncelikli olarak aşılması gerektiğine inandığı "sıkıntı noktaları" (pain points) olan akıllı kentlerde ulaşım/hareketlilik, su, enerji, siber güvenlik ve gizlilik konularına odaklanılmaktadır. WSC aynı zamanda internet sitesi üzerinden bir ağ oluşturmakta ve faaliyet alanına ilişkin haberler ve yazılar yayımlamaktadır.

Şehir sistemlerinin fiziksel ve sanal uyum sağlamasıyla önemli verimlilik gelişmelerinin yaşanacağına inanan WSC bu bağlantının nasıl geliştirilebileceğine ilişkin uygulamaları öne çıkarın Akıllı Dünya Kentleri Forumu'nu düzenlemektedir. Bu forumun ilk ayağı 13 Temmuz 2016'da Singapur'da düzenlenmiştir.

Web sayfası: http://www.worldsmartcity.org/

2.7 Karbon Saydamlık Projesi – Şehirler / Carbon Disclosure Project - Cities

Sürdürülebilir bir ekonomiye geçişte kentlerin önemi giderek artan oranda vurgulanmaktadır. Karbon Saydamlık Projesi, şehirlerin çevresel faaliyetlerini açıklamalarına, etkilerini anlamalarına ve harekete geçmelerine yardımcı olmaktadır. Dünyanın dört bir yanında şehirler dinamik bir değişim içinde, sürdürülebilir bir ekonomi inşa etmenin yolunda çaba harcamaya gayret ediyorlar. Ancak iklim değişikliğinin etkilerini azaltma konusunda daha hızlı hareket etmek gerekiyor ve dünyanın dört bir yanındaki şehirlerin çevresel eylemleri nasıl gerçekleştirdiği hakkında daha fazla bilgi için Karbon Saydamlık Projesi Açık Veri Portalını tüm kentlerin hizmetine sunuyor.

CDP; şehirlerin çevresel verilerini ölçmeleri, yönetmeleri ve ifşa etmeleri için küresel bir platform sağlamaktadır. Bu amaçlar her yıl 800'den fazla şehir verilerini CDP portalında paylaşmaya devam ediyor. Bu şehirler; 8.000'den fazla kentsel sürdürülebilirlik eylemini ortaya koyarak birbirlerine ilham kaynağı oluyorlar.

Farklı bölgelerdeki şehirlerin farklı öncelik ve mücadele etmek zorunda oldukları zorluklar olduğu için bölgelere göre şehir eylemleri ve ortak faydalar farklılık gösteriyor. Paylaşılan veri ve bilgilere göre her yıl yayınlanan CDP Şehirler raporu; şehirlerin yaşadığı iklime uyum eylemlerinin önündeki engellerin ve kolaylaştırıcıların bölgeler arasında büyük farklılıklar gösterdiğini ve 'herkese uyan tek bir çözüm' olmadığını gösteriyor. Daha sürdürülebilir davranışlara geçiş ve iyileştirilmiş kaynak verimliliği, tüm bölgelerdeki tüm azaltma eylemlerinde en çok alıntı yapılan beş ortak fayda arasında yer almakta. Yoksulluğun azaltılması, afet riskinin azaltılması ve hazırlıklı olma ve kullanım güvencesi dahil olmak üzere bazı ortak faydalar tüm bölgelerde yaygın olarak belirtilememektedir. CDP Kent Portalında yeralmanın başlıca faydaları;

- Şehir Analizi aracı sayesinde şehirler eylemlerinin benzer özellikteki şehirlerle kıyaslayabilir.
- Platformu kullanmak ücretsiz ve isteğe bağlıdır. Öngörülen bir metodoloji yoktur ve şehirler kamuya açık veya kapalı olarak beyanda bulunabilir.
- Atölyeler, web seminerleri ve dokümantasyonlar aracılığıya açıklanan araçlar ve rehberlere ulaşmak her zaman mümkündür.

Web sayfası: http://cdp.net

2.8 Türkiye Yerel Yönetimlerinde Örgütlenme

Türkiye'de bölgesel, il ölçekli ve çeşitli hizmet konularında kurulmuş onlarca belediye birliği yeralmaktadır. Aralarında iklim değişikliği konusunda en aktif olan birlikler Türkiye Belediyeler Birliği ve Marmara Belediyeler Birliği'dir. Birlikler; yerel yönetimlerin kapasitelerinin arttırılması amacıyla çok sayıda eğitim, seminer, bilgilendirme toplantısı düzenlemektedir.

Türkiye'de belediyeler iklim değişikliği konusundaki farkındalık, niyet ve taahhütlerini görünür kılmak için farklı platformlarda biraraya gelmektedir.

Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı'nın Çevre Komitesi çalışmaları kapsamında 2016 yılında "Malatya Mutabakatı İstanbul Deklarasyonu" imzalanmıştır (UCLG-MEWA, 2016). Mutabakatın imzacıları Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları doğrultusunda şehirlerini düşük karbonlu ve iklim dirençli kılmak için paydaş ve vatandaşların harekete geçirilmesinde ve iş birliklerinin güçlendirilmesinde kilit rol oynayacaklarını ve yerelde uyuma ve azaltıma yönelik uygulamalara bütçe ayıracaklarını taahhüt etmektedir.

Boğaziçi Üniversitesi BM Sürdürülebilir Kalkınma Çözümleri Ağı Türkiye, 350 Türkiye ve Yerel İzleme Araştırma ve Uygulamalar Derneği'nin ortak girişimiyle 24 belediye 2019 yılı sonunda "İklim için Kentler Deklarasyonu" nu imzalamıştır. Deklarasyonu imzalayan belediyeler "Paris Anlaşması'nın 1.5°C hedefinin gerçekleşebilmesi için belediyeler olarak üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getireceklerini ve somut adımlar atacaklarını" taahhüt etmektedir (İklim için Kentler, 2019). İmzacılar: Adana, Ankara, Aydın, Bursa, Erzurum ve İzmir büyükşehir belediyeleri; Bolu, Edirne, Rize ve Tunceli il belediyeleri; Denizli'den Acıpayam, Eskişehir'den Tepebaşı, İstanbul'dan Avcılar, Beşiktaş, Kadıköy, Sarıyer ve Sultanbeyli, İzmir'den Bornova, Çiğli ve Karşıyaka, Muğla'dan Fethiye ve Bodrum, Tekirdağ'dan Çerkezköy ve Balıkesir'den Ayvalık ilçe belediyeleridir.

Yerel İzleme, Araştırma ve Uygulamalar Derneği'nin kolaylaştırıcılığında belediyelerin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına yönelik iş birliklerini pekiştirmek için "Sürdürülebilir Kentsel Gelişim Ağı" kurulmuştur (UNDP Türkiye, 2019). Ağa üye olan belediyeler: Bursa Gürsu Belediyesi, Bursa Nilüfer Belediyesi, Denizli Acıpayam Belediyesi, Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, Giresun Espiye Belediyesi, İstanbul Avcılar Belediyesi, İstanbul Küçükçekmece Belediyesi, İstanbul Maltepe Belediyesi, İstanbul Sultanbeyli Belediyesi, İzmir Büyükşehir Belediyesi, İzmir Çiğli Belediyesi, İzmir Konak Belediyesi, Kars Belediyesi, Mardin Büyükşehir Belediyesi, Muğla Fethiye Belediyesi, Rize Fındıklı Belediyesi, Siirt Belediyesi, Şanlıurfa Ceylanpınar Belediyesi, Van Büyükşehir Belediyesi ve Zonguldak Çaycuma Belediyesi'dir.

3. Kentler ve Finansman Olanakları

Çok taraflı iklim fonları kapsamında her yıl gelişmekte olan ülkelere finansman sağlanması ile ilgili kararlar alınarak milyar dolarlar bu konuya aktarılmaktadır. Bu miktarın önemli kısmını Yeşil İklim Fonu (GCF) kapsamında finanse edilecek projeler oluşturmaktadır. Yakın zamana kadar fonlar sera gazı emisyonu azaltma konusuna odaklanırken artık iklim değişikliğine uyum alanına eskiden olduğundan daha çok kaynak aktarılmaya başlanmıştır.

Uluslararası iklim müzakerelerinde 1990'lı yıllardan bu yana iklim değişikliği ile mücadelenin finansmanı tartışılan konuların başında gelmiş ve finans sektörünün iklim değişikliği ile ilişkisi bu tek taraflı bakış açısı ile şekillenmiştir. İklim finansmanı hükümetlerin tam anlamıyla üzerinde uzlaşmaya varamadığı, tartışmaların en çok odaklandığı konuların başında gelmektedir. Mevcut finansman kaynakları halen ağırlıklı olarak azaltım eylemlerinin finansmanına ağırlık vermektedir. Finansman hedefi ve bunun başlıca dağıtım kanalı olan Yeşil İklim Fonu hakkındaki ayrıntılar Paris Konferansı'nda (2015) UNFCCC 1/CP.21 sayılı kararla düzenlenmiştir. Kararla gelişmiş ülkelerin Cancun'da (COP16, 2010) üstlendikleri 2020'ye kadar yıllık 100 milyar Dolar iklim finansmanının harekete geçirilmesi ortak hedefi 2025'e kadar uzatılmıştır (Mazlum, 2019)[5].

Gelişmiş ülkeler tarafından harekete geçirilen iklim finansmanı Tablo 2'de verilmiştir.

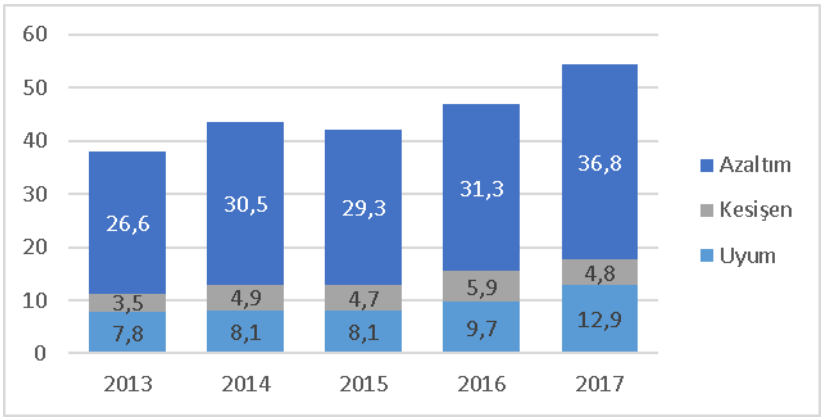
Tablo 2: Gelişmiş Ülkeler tarafından harekete geçirilen İklim Finansmanı (milyar ABD $) (OECD, 2018)

	2013	2014	2015	2016	2017
İkili kamu iklim finansmanı (1)	22,5	23,1	25,9	28,0	27,0
Gelişmekte olan ülkelere atfedilen çok taraflı kamu iklim finansmanı (2)	15,5	20,4	16,2	18,9	27,5
Ara toplam (1 + 2)	**37,9**	**43,5**	**42,1**	**46,9**	**54,5**
İklim ile ilgili resmi ihracat kredileri (3)	1,6	1,6	2,5	1,5	2,1
Ara toplam (1 + 2 + 3)	**39,5**	**45,1**	**44,6**	**48,5**	**56,7**
Harekete geçirilen özel iklim finansmanı (4)	12,8	16,7	N/A	10,1	14,5
Toplam (1 + 2 + 3 + 4)	**52,2**	**61,8**	**N/A**	**58,6**	**71,2**

Çok taraflı finansman kuruluşlarının hazırladığı rapora göre harekete geçirilen iklim finansmanı 2014'te 62 milyar Dolar'a 2017'de 71,2 milyar Dolar'a erişmiştir (OECD, 2018 raporu). Halen sera gazı emisyonlarının azaltımı konusuna öncelik verildiği görülmektedir ve bunun başlıca nedenleri arasında sera gazı emisyon azaltımı yatırımlarının izlemesinin daha kolay ve hesaplanabilir olduğu görülmektedir. Maddi geri dönüşü daha net görülebildiğinden, bu yaklaşım daha karlı olarak değerlendirilmektedir.

Gelişmiş ülke kamu iklim finansmanının çözüm ürettiği alanlara göre dağılımı aşağıdaki şekilde verilmiştir.

[5] Mazlum S. (2019). "Küresel İklim Politikaları", Türkiye'de İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi, İklimIN Projesi. İklim Değişikliği Eğitim Modülleri Serisi 2. Ankara.

Şekil 4: Gelişmiş ülke kamu iklim finansmanının çözüm ürettiği alanlara göre dağılımı (milyar TL)

Kalkınma finansmanı sağlayan Çok taraflı Kalkınma Bankaları (MDB'ler) da kendi iklim finansmanı portfolyolarını düzenli olarak izlemekte ve raporlamaktadır. Afrika Kalkınma Bankası (AfDB), Asya Kalkınma Bankası (ADB), Avrupa Yeniden İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD), Avrupa Yatırım Bankası (EIB), Inter-Amerikan Kalkınma Bankası Grubu (IADBG), Dünya Bankası Grubu (WBG) ortak girişimi ile yayımlanan değerlendirme raporlarının sonuncusunda Kolektif olarak bu bankaların 2015 yılında iklim finansmanı kapsamında yaptıkları katkı 25 milyar doları geçmiştir. MDB'lerin iklim finansmanının mobilizasyonu bağlamında kolaylaştırıcı ve kritik bir rolü olduğu belirtilmekte. Paris Anlaşması'nda tanımlanan düşük karbonlu ekonomiye geçişi ve sürdürülebilir kalkınmayı finanse edilmesi için finansman akışının kolaylaştırılması rolü doğal olarak MDB'lerin sorumluluk alanına girmektedir.

İklim değişikliği ile mücadele konusu ile mücadele ve uyum çalışmaları için güçlü finansman mekanizmaları ve izleme sistemleri tasarlanmalıdır. Yerel yönetimler azaltım ve uyum strateji ve eylem planlarının hazırlanma, uygulama ve izleme süreçlerinde ayrı finansmana ihtiyaç duymaktadır. Kurgulanan fonlar iklim değişikliğil ile mücadele sürecinin farklı adımlarına hizmet edebilmedir. Bunun yanı sıra, azaltım ve uyum amaç ve hedeflerinde ilerlemelerin takip edilebildiği, farklı ölçekleri ve sektörleri kapsayan ve yerel yönetimlerin kullanabileceği ortak yöntemler geliştirilmesi önemlidir.

Çerçeve sözleşme kapsamında gelişmekte olan ülkelere sağlanan iklim finansmanının ölçülmesi, raporlanması ve doğrulanması konularında iklim zirvelerine destek olmaktan sorumlu olan BMİDÇS Finans Daimi Komitesi (SCF) en güncel raporuna göre toplam küresel iklim finansmanı akışı hacminin 2014 yılında 741 milyar doları bulduğu görülmektedir. Bu bulguların yanı sıra Overseas Development Institute (ODI) ve Heinrich Böll Stiftung (HBF) ortaklığında yürütülen "İklim Fonları Güncellemeler"[6] adlı kaynak iklim finansmanı hakkında detaylı bilgiler sunmaktadır. "İklim Fonları Güncellemeleri" sitesi bir dizi çok taraflı ve iki taraflı iklim finans kaynağını düzenli şekilde izlemekte ve bulgularını raporlamaktadır.

Yerel yönetimlere finansman sağlayan ve finansman erişimlerini destekleyen çeşitli programlar bulunmaktadır. Şehirlerinin faydalanabileceği finansman seçeneklerine örnekler şöyledir:

- R20 İklim Eylemi için Bölgeler (R20 Regions for Climate Action) tarafından yönetilen **Ulus-altı İklim Fonu** (The Sub-National Climate Fund) şehir ve bölge yönetimlerinin projelerine iklim değişikliği odaklı su, onarıcı tarım, atık yönetimi gibi projelerine farklı kaynaklardan karma finansman sağlamaktadır (R20, t.y.).

[6] https://climatefundsupdate.org/about-climate-finance/

- EBRD ve Belediye Başkanları Küresel Sözleşmesi iş birliğiyle kurgulanan **Yeşil Şehirler İklim Finansman Hızlandırıcısı** (Green Cities Climate Finance Accelerator) yerel yönetimlerin iklim dostu yatırımlarını fonlamayı hedeflemektedir (Williams, 2017).
- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı-Küresel Çevre Fonu'nun (UNDP-GEF) sağladığı **Küçük Destek Programı** (Small Grants Programme) yerel ölçekte çevre, azaltım ve uyum konusunda hibe sağlamaktadır (SGP, t.y.).

Bunun yanı sıra, şehirlerin finansmana erişimlerini kolaylaştırmak için geliştirilen destek programlarına örnekler de aşağıda sıralanmaktadır:

- Finansmana erişim engellerinin aşılması için Avrupa Yenilikçilik ve Teknoloji Enstitüsü'nün İklim Bilgi ve Yenilikçilik Topluluğu (Climate-KIC) **Düşük Karbonlu Şehir Laboratuvarı** kapsamında şehirlerin finansmana erişimleri için teknik destek sağlamaktadır (LoCaL). Örneğin, **Şehirler için Yeşil Tahviller** (Green Bonds for Cities) programı, şehirlerin yeşil tahvil pazarından faydalanabilmeleri için kılavuzlar sunmakta ve kapasite geliştirme eğitimleri düzenlemektedir (LoCaL).
- C40'ın **Şehirler Finans Servisi** (Cities Finance Facility), C40'a üye şehirlerin yatırıma yönelik proje geliştirebilmeleri için proje hazırlığı, kapasite geliştirme, bilgi paylaşımı ve iş birlikleri konularında teknik destek sağlamaktadır (C40CFF).
- C40, Citi Vakfı ve WRI'ın iş birliğiyle geliştirilen **Sürdürülebilir Şehirler Finansman Girişimi** (Financing Sustainable Cities Initiative) şehirlerin proje geliştirme süreçlerine teknik destek vermeyi ve aralarında bilgi aktarımını pekiştirmeyi hedeflemektedir (WRI).

Aşağıda yerel yönetimlerin faydalanabileceği farklı fonlarlar ilgili özet bilgiler yeralmaktadır.

3.1 İller Bankası

1933 yılında "Belediyeler Bankası" adıyla faaliyete başlayan İller Bankası'nın amacı; il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşları ile münhasıran bunların üye oldukları mahalli idare birliklerinin finansman ihtiyacını karşılamak, bu idarelerin sınırları içinde yaşayan halkın mahalli müşterek hizmetlerine ilişkin projeler geliştirmek, bu idarelere danışmanlık hizmeti vermek ve teknik mahiyetteki kentsel projeler ile altyapı ve üstyapı işlerinin yapılmasına yardımcı olmak, kâr amaçlı gayrimenkul projeleri üretmek ve her türlü kalkınma ve yatırım bankacılığı işlevlerini yerine getirmektir[7].

Finansmanı uluslararası finans kuruluşları tarafından sağlanan, Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın garantörlüğünde ve Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı'nın uygun görüşüne istinaden Bankamızın sorumluluğu ve koordinasyonu ile yürütülen, teknik ve mali şartları uluslararası finans kurumu ile yapılan kredi anlaşması ile belirlenen ve alt kredi anlaşmaları ile kredi kullanıcılarına gönderilen proje bazlı finansman temin etmektedir. Bu kapsamda Dünya Bankası, Avrupa Yatırım Bankası, Japonya Uluslararası İşbirliği Bankası, İslam Kalkınma Bankası, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, Fransız Kalkınma Ajansı, Asya Altyapı Yatırım Bankası gibi uluslararası finans kuruluşları ile çalışmaktadır. Uluslararası kaynaklardan sağlanan kredi ve hibeler aracılığıyla su, atıksu, katı atık, enerji, sosyal altyapı, afet yönetimi, kentsel ulaşım gibi sektörlerin yanında sürdürülebilir kentsel hareketlilik planları da desteklenmektedir.

- Belediyelerin ulaşım ana planlarının yaptırılmasına ilişkin hizmetlerin yaygınlaştırılması,
- İçmesuyu, atıksu arıtma ve katı atık tesislerinin yenilenebilir enerji projeleri ile entegrasyonun sağlanması,
- Atıksuların yeniden kullanılmasına yönelik projelerin geliştirilmesi,

[7] https://www.ilbank.gov.tr/sayfa/tarihce

- İklim değişikliğine uyum kapsamında sağlıklı ve yaşanabilir şehirlerin, yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği uygulamalarının desteklenmesi, çalışmaları ile devam edecek

3.2 Kalkınma Ajansı

Kalkınma Ajansları, kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör arasındaki iş birliğinin geliştirilmesi ve yerel kaynakların etkin kullanımını sağlamak amacıyla bölgedeki kamu ve sivil toplum aktörlerine mali ve teknik destek vermektedir. Teknik destek hizmetleri kapsamında eğitim verme, program ve proje hazırlanmasına katkı ve danışmanlık sağlama gibi alanlar yer almaktadır.

Türkiye'de bulunan 26 Kalkınma Ajansı sorumlu oldukları bölgenin öncelikli ihtiyaçlarına göre kalkınmayı teşvik edici destek programları yürütmektedir. Görevleri arasında yerel yönetimlerin planlama çalışmalarına destek olmak.

3.3 Türkiye Sürdürülebilir Enerji Finansman Programı (TurSEFF)

Türkiye Sürdürülebilir Enerji Finansman Programı (TurSEFF) kamu ve özel sektör tarafından uygulanacak Sürdürülebilir Enerji ve Kaynak Verimliliği yatırımları için finansman sağlamak üzere oluşturulmuş bir programdır. Proje Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) tarafından geliştirilmiştir ve 2010 yılından bu yana Avrupa Birliği (AB) tarafından desteklenmektedir. TurSEFF bugüne kadar 1800'den fazla projeye 666 milyon EUR değerinde finansman sağlamış ve ve 566 MW yenilenebilir enerji gücü kurulmasını desteklemiştir. Yerli ve yabancı uzmanlardan oluşan bir ekip, yatırımcıların Sürdürülebilir Enerji ve Kaynak Verimliliği projelerini belirlemelerine ve geliştirmelerine yardımcı olmakta ve TurSEFF kapsamında başarılı kredi veya leasing başvuruları hazırlamak için destek sağlamaktadır. Sağlanan bu teknik destek ücretsiz olup Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

TurSEFF ve TurSEFF II'de elde edilen olumlu tecrübelere dayanan TurSEFF III programının amaçları arasında; (i) Türkiye'de küçük ölçekli yenilenebilir enerji ve kaynak verimliliği (enerji verimliliği, atıkların azaltılması ve su tasarrufunu da içerecek şekilde) alanlarında yapılan finansmana erişimi arttırmak; (ii) kamu sektörü yatırımlarını dahil etmek; (iii) katılımcı finansal kuruluşların sürdürülebilir enerji ve kaynak verimliliği projeleri ile ilgili daha geniş çapta değerlendirme yapabilme becerilerini arttırmak sayılabilir. Tüm bunlara ilave olarak, TurSEFF III, ilk defa finansal kiralama şirketlerine ve belediyelere de finansman sağlamayı hedeflemektedir. Proje bu açıdan, daha öncesinde TurSEFF veya Türkiye'deki diğer benzeri finansman programları tarafından kapsam içine alınmamış alanlardaki finansman ihtiyaçlarına da katkı sunacaktır.

2017'de Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası tarafından toplam 400 milyon € finansman ile TurSEFF'in yeni fazı daha kapsamlı bir şekilde başlatıldı;

- Su Verimliliği, Hammadde Verimliliği ve Atık Yönetimi yatırımları eklendi.
- Uygun faydalanıcılar kategorisine "Kamu Kurumları" da katıldı.
- Kredi haricinde leasing seçeneği de kullanıma sunuldu.

3.4 Katılım Öncesi Yatırım Aracı (IPA Programı)

Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA)'nın 2007-2013 yıllarını kapsayan I. dönemi Türkiye'nin AB müktesebatına uyum ve uygulamasına yönelik kapasitesinin geliştirilmesi ve ekonomik ve sosyal uyuma

yönelik kapasitelerinin oluşturulması hedefleri çerçevesinde toplam 4.7 milyar € tutarında AB fonu aşağıda belirtilen beş bileşen kapsamında ilgili kuruluşlar tarafından kullanılmaktadır[8].

- Geçiş Dönemi Desteği ve Kurumsal Yapılanma
- Sınır Ötesi İşbirliği
- Bölgesel Kalkınma
- İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi
- Kırsal Kalkınma

Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA)'nın 2014 – 2020 yıllarını kapsayan II. Dönemi de I Dönemin devamı niteliğindedir. Bu ikinci dönemde Komisyon tarafından fonların daha etkin kullanımına yönelik olarak sektörel bir yaklaşım benimsenmiş olup, bu yaklaşım kapsamında IPA'nın I. döneminde yer alan bileşen bazlı yapı kaldırılarak yeni dönemde finanse edilmesi öngörülen belirli sektörler ile bu sektörler kapsamındaki çalışmaları yürütecek sektör sorumlusu kuruluşlar belirlenmiştir.

Belirlenen 9 sektör;

- Demokrasi ve Yönetişim
- Adalet, İçişleri ve Temel Haklar
- Ulaştırma
- Çevre ve İklim
- Enerji
- Rekabetçilik ve Yenilik
- İstihdam, İnsan Kaynaklarının Gelişimi ve Sosyal Politikalar
- Tarım ve Kırsal Kalkınma
- Bölgesel ve Sınır Ötesi İşbirliği'dir.

Çevre ve İklim Başlığında belirlenen kuruluş Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'dır ve bu yedi yıllık dönem için ayrılan pay 644 milyon €'dur (toplam 4,4 milyar €). Bu kapsamda Avrupa Birliği tarafından finanse edilen ve faydalanıcı kurumu Çevre ve Şehircilik Bakanlığı olan "İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi" 2017-2019 yılları arasında yürütüldü. Toplam bütçesi 1.831.085 Avro olan projede Türkiye'de iklim değişikliği etkilerini azaltmaya yönelik ortak çabaları güçlendirmek için kamu farkındalığını ve paydaş kapasitesini artırmak suretiyle AB iklim politikası ve mevzuatına kademeli olarak uyum sağlanmasını amacı ile proje bileşeni olan hibe programı, 37 hibe projesinden oluşturuldu ve belediyeler, üniversiteler, STK'lar gibi çok sayıda paydaşı içerdi. Bu nedenle de bu bileşen, özellikle yerel düzeyde çözümler üretme açısından güçlü bir araç. Proje süresince bu bileşen kapsamında hibe yararlanıcılarına proje uygulama konusunda sürekli destek verildi ve Bakanlığa izleme ve değerlendirme gibi konularda teknik yardım sağlandı.

Yine IPA kapsamında 2019 yılında başlayan "Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi"'nin amacı, politika, teknik ve işlevsel referans çizgileri geliştirerek, (i) ulusal iklim değişikliğine uyum politikaları için daha iyi karar verme araçları, (ii) kentsel uyum planlama çözümleri sunulacak (kentsel uyum stratejileri ve eylem planları), (iii) AB ve uluslararası toplumla iklim değişikliğine uyum için kapasite geliştirme ve ağ oluşturma faaliyetleri, (iv) iklim değişikliğine uyum eylemini uygulamak için bir uyum hibe programı çerçevesinde Türkiye'de iklim değişikline uyum için uygun bir ortam oluşturmaktır. Bu projenin 3. Bileşeni yine bir hibe programı içermektedir ve duyurusu

[8] "IPA I ve IPA II Dönemi Programlama", https://www.ab.gov.tr/45627.html; erişim tarihi: 03.12.2020.

Ekim 2020'de yapılmıştır. Programın, çağrısı 14 Ekim 2020 tarihinde yapılmış olup, son başvuru tarihi 28 Aralık 2020'ye uzatılmıştır.

Programın küresel amacı; Türkiye'de iklim değişikliğine uyumun iyileştirilmesi; özel amacı ise toplulukların ve şehirlerin dayanıklılığını artırmak, doğal kaynakları ve ekosistemleri korumak ve etkilenebilir ekonomik sektörlerin uyum kapasitesini artırmaktır. Hibe programının bütçesi 6.8 milyon €'dur.

3.5 Kent Eşleştirme Programları

Türkiye 1999 yılından bu yana AB üyeliğine aday bir ülkedir ve katılım müzakereleri 3 Ekim 2005'te başlamıştır. Geçen 10 yıllık süre zarfında merkezi yönetim Kopenhag Kriterleri ve AB müktesebatını karşılayabilme yönünde yoğun bir çaba sarf etmiştir. Merkezi düzeyin yanı sıra, AB standartlarını karşılama konusunda yerel düzeydeki kurumlar tarafından atılan adımlar da önem arz etmektedir. Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi'ne (Council of European Municipalities and Regions-CEMR) göre, Avrupa düzeyinde alınan kararların %60'ından fazlasının belediyeler, iller ve bölgeler üzerinde doğrudan etkileri bulunmaktadır. Bu nedenle, AB müktesebatının yerel düzeyde uygulanması açısından Türkiye'deki yerel yönetimlerin de önemli rolleri bulunmaktadır.

Yerel düzeydeki yasal ve kurumsal değişiklikler ve güçlüklere ek olarak, Türkiye'deki yerel idarelerin, AB standartları ve politikalarının; AB üye ülkelerinde ne şekilde uygulandığını gözlemlemeleri ve iyi örnekleri transfer ederek uygulamaya geçirmeleri önem arz etmektedir. Bu amaçla, Türkiye'deki yerel idareler, AB üyesi ülkelerdeki muadil kuruluşlarla şehir eşleştirme ilişkilerini başlatmıştır. Türkiye ile AB üye ülkelerindeki yerel idareler arasındaki ortaklıkların desteklenmesi amacıyla şehir eşleştirme bileşenlerini de kapsayan bazı AB finansmanlı projeler uygulanmıştır: İçişleri Bakanlığı tarafından 2005-2007 döneminde uygulanan "Yerel Yönetim Reformuna Destek Projesi" (MEDA 2002 Programı) ve 2009-2011 yılları arasında uygulanan "Türkiye'deki Yerel Yönetim Reformunun Daha Fazla Uygulanmasının Desteklenmesi Projesi"(IPA 2007 Programı) ile Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından 2012-2014 döneminde uygulanan "Valiliklerde AB ilişkilerine Yönelik Kapasitenin Oluşturulması (VABpro) Projesi" (IPA 2009 Programlaması). AB Başkanlığı, AB finansmanlı projelerin yanı sıra, kendi kaynaklarıyla, bünyesinde bir şehir eşleştirme bileşeni olan "İstanbul AB'ye Hazırlanıyor" projesini uygulamıştır. "Türkiye ve AB arasında Şehir Eşleştirme Hibe Programı", yukarıda belirtilen projelerin devamı ve onları tamamlayıcı bir nitelikte geliştirilmiştir.

Hibe Programının kurumsal çerçevesi; Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı'nı ve Merkezi Finans ve İhale Birimi'ni (MFİB) kapsamaktadır. AB Başkanlığı lider kuruluş olarak projenin genel koordinasyonu ve izlemesinden sorumlu olacaktır. AB Başkanlığı, Projenin Nihai Faydalanıcısı olarak MFİB'nin gözetimi altında, projenin teknik uygulaması, yönetimi ve sürdürülebilirliğinden ve hibe faydalanıcıları tarafından yürütülecek projelerin verilecek hibelerin izlenmesinden sorumlu olacaktır. Vilayetler Birliği (VB) ve Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) eş-faydalanıcı olarak hibe projelerine teknik destek sağlayacaktır. MFİB projenin Sözleşme Makamı olarak Hibe Programının idari ve mali uygulamasından sorumludur. MFİB, hibe fonlarının doğru şekilde kullanılması konusunda en üst düzey sorumluluğa sahiptir ve ihale, sözleşme ve ödemelerden sorumludur. Yardım Aracı (IPA) II altındaki 2014 yılı için Türkiye Eylem Planı kapsamında AB ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından ortak finanse edilmektedir.

Programın Hedefleri Ve Öncelik Alanları

Programın genel amacı, AB katılım sürecinde Türkiye'nin yerel düzeydeki idari ve uygulama kapasitesinin geliştirilmesidir.

Programın özel amacı, şehir eşleştirme projeleri aracılığıyla Türkiye ve AB ülkelerindeki yerel idareler arasında AB katılım süreciyle ilgili alanlarda karşılıklı değişimi teşvik etmek için sürdürülebilir yapılar oluşturulmasıdır.

Program kapsamında belirlenen öncelik alanları aşağıda sunulmaktadır:

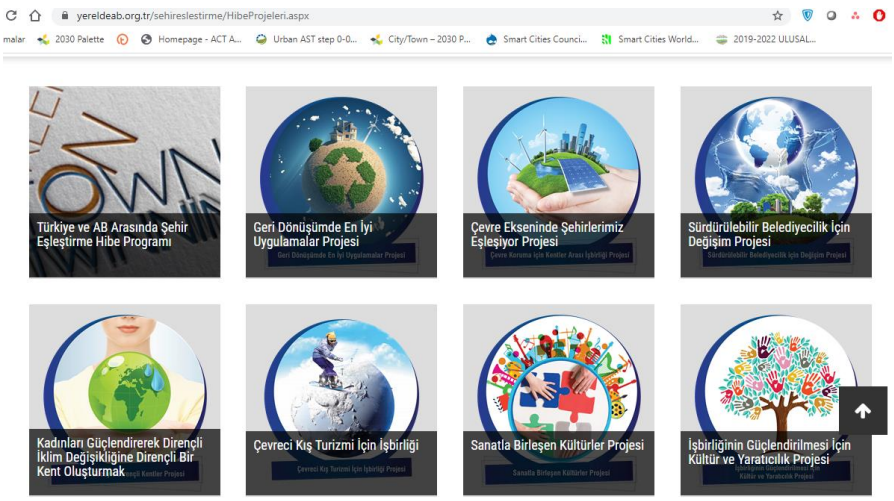
Öncelik Alanı 1: AB Üye Ülkeleri ile Türkiye'deki yerel idareler/yönetimler arasında şehir eşleştirme ilişkilerinin oluşturulması ve/veya mevcut ilişkilerin derinleştirilmesi.

- Türkiye'deki yerel idareler ile AB üyesi ülkelerdeki yerel yönetimler, STK'lar ve vatandaşlar arasındaki sürdürülebilir ilişkilere katkıda bulunma/bu tür ilişkiler oluşturma amacı güden projeler;
- İyi uygulamaların paylaşılmasına yönelik ağ ve platformlar oluşturma amacı güden projeler;
- Şehir eşleştirme metodolojisi ve uygulamalarını geliştirme amacı güden projeler;
- AB müktesebatına ilişkin alanlardaki iyi uygulamaların paylaşılması ve teknik işbirliğini güçlendirecek projeler;
- Şehir eşleştirme faaliyetlerini teşvik eden ve kolaylaştıran platformlar yaratmaya yönelik projeler;

Öncelik Alanı 2: Yerel idareler/yönetimlerin, AB müktesebat başlıkları ve/veya Birlemiş Milletler (BM) Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile CEMR'nin öncelikleri doğrultusunda, AB bütünleşmesi ve AB-Türkiye ilişkilerinin geliştirilmesi sürecindeki rollerinin pekiştirilmesi.

- Yerel idareler ve yerel yönetimlerin AB sürecindeki önemini vurgulayan projeler;
- Yerel düzeyde AB Müktesebatı ve/veya CEMR önceliklerinin uygulanmasına yönelik kapasite geliştirme projeleri;
- AB Müktesebatının yerel düzeyde uygulanmasına yönelik karar alma süreçlerinde STK-kamu işbirliği ve vatandaşların katılımını da içeren ortaklıklar kurulmasını amaçlayan projeler;
- Yerel düzeyde proje hazırlanması ile uygulamalarına yönelik kapasitenin arttırılmasına yönelik projeler;
- Yerel idarelerin/yönetimlerin gelecekteki ihtiyaçlarını vurgulayan projeler;
- Akıllı ve afetlere karşı dirençli hizmetlerin planlanması, tasarımı, sunumu ve işler hale getirilmesine yönelik yenilikçi teknolojilerle ilgili projeler;
- Vatandaşların günlük hayatlarındaki zorluklara yenilikçi çözümler getiren projeler;
- Yerel idareler/yönetimler arasındaki küresel rekabeti yenilikçi yaklaşımlarla artırma amacı güden projeler;
- Vatandaşlar katılımı ve sosyal içermeyi kapsayan yeni katılım modelleri ile ilgili projeler;
- AB Müktesebatının yerel düzeye etkilerine yönelik politika önerilerinin geliştirilmesine yönelik projeler;

Türkiye ve AB Arasında Şehir Eşleştirme Hibe Programına ilişkin değerlendirme süreci devam etmektedir.

Şekil 5: Yerelde AB web sitesi görünümü

3.6 Avrupa ülkeleri İklim Fonları (Büyükelçilikler aracılığıyla)

İngiltere Büyükelçiliği Refah Fonu Türkiye Programı (Prosperity Fund Turkey Programme) kapsamında Türkiye'de ticaret, ekonomi, enerji güvenliği ve iklim değişikliği ile mücadele temalarında olumlu değerlendirilen proje tekliflerine hibe destekleri zaman zaman verilmektedir. İklim Değişikliği bu fonların en önemli alanlarından biridir. Ancak en son

Programın Hedefi; genel olarak sürdürülebilir kalkınma ve refah artışı hedefleri doğrultusunda oluşturulan Refah Fonu kapsamındaki Türkiye Programı üç alandaki projelerin gelişimine destek verilecektir.

1. Ticaret ve Ekonomi
2. Enerji Güvenliği
3. İklim Değişikliği

Refah Fonu: Ekonomik büyüme önündeki engelleri kaldırmak ve yoksulluğun azaltılması amacıyla ekonomik reformları ve kalkınmayı teşvik etmeyi amaçlayan fon, 2011 yılından itibaren Türkiye başvurularına açık hale getirilmiştir. Her yıl fon desteği için proje öncelikleri, çağrı ve başvuru süreci https://www.gov.uk/guidance/uk-prosperity-fund-turkey web sitesinden yayınlanmaktadır. Fon desteği tüzel kişilikteki kuruluşlara açıktır.

İngiltere Büyükelçiliği Fon Programı'nın öncelikli alanları ise demokratik değerleri ve yapıları, insan haklarını, sosyal içerme ve hukukun üstünlüğünü teşvik etmektir. Bu kapsamda insan hakları ve yönetişimin güçlendirilmesi hedefiyle sivil toplum kuruluşlarına destekler verilmektedir. Başvuru sürecine ilişkin detaylı bilgiler kurum web sitesinde incelenebilir:

https://www.gov.uk/guidance/british-embassy-programme-fund-turkey

Avusturalya Büyükçelçiliği Doğrudan Yarım Programı (DAP)

Avustralya Büyükelçiliği'nin Doğrudan Yardım Programı (DAP), insani zorluklara uzun vadede ve sürdürülebilir bir biçimde yönelmeyi amaçlayan esnek ve küçük hibelerdir. DAP fonları katılımcı nitelikteki küçük-ölçekli kalkınma projelerini desteklemekte kullanılmaktadır ve yararlananların projelerin tanımlanması, tasarlanması ve yönetimine katılımını sağlamıştır. Kadınların, çocukların ve

diğer dezavantajlı grupların ihtiyaçlarına ve çevre ile ilgili fayda sağlayan projelere özel önem verilmektedir. Fon miktarı 3.000 ile 10.000 Avusturalya Doları arasındadır.

Projeye hak kazanan faaliyetler genellikle oldukça kısa zaman dilimlerinde ve bir yılı aşmayacak şekilde uygulanır. Hibe verilen örnek alanlar arasında: toplum sağlığı, eğitim, küçük ölçekli altyapı, kırsal ve tarımsal kalkınma ve çevre bulunmaktadır.

Hollanda - Küçük Ölçekli Büyükelçilik Projeleri (MATRA KAP) Programı

Küçük Ölçekli Büyükelçilik Projeleri Programı'nın amacı açık, çoğulcu ve demokratik toplumun gelişmesidir. Program, sivil toplum yapısının güçlendirilmesini, özel kuruluşlar ve kamu kurumları arasındaki işbirliği ve etkileşimin öneminin vurgulanmasını istemektedir. Maksimum hibe miktarı 15.000 €'dur.

"MATRA Projeler Programı" için Hollanda'da yerleşik bir partnerle işbirliği gerekmektedir. Proje finansmanı için Hollanda Dışişleri Bakanlığı'na sadece bu partner başvurabilmektedir. "MATRA KAP Programı"nda ise işbirliği koşulu aranmamaktadır. STK'lar, yerel otoriteler, eğitim kurumları vb. Ankara'daki Hollanda Büyükelçiliğine ya da İstanbul'daki Hollanda Konsolosluğuna direkt başvuru yapabilirler.

Japon Büyükelçiliği Yerel Projelere Hibe Programı (GGP)[9]

"Yerel Projelere Hibe Programı (GGP)" Japon Devleti tarafından 1989 yılından beri "Japonya Resmi Kalkınma Yardımı (Japan ODA)" kapsamında gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerde uygulanmaktadır. Programın amacı temel insani ihtiyaçları karşılamak üzere hazırlanmış kalkınma projelerine yönelik geri ödemesiz bir mali yardım sunmaktır. Program kapsamında 130'dan fazla ülkede yaklaşık 20.000 yerel proje gerçekleştirilmiştir.

Programın Türkiye'de uygulanması ile ilgili anlaşma Japonya ve Türkiye Devletleri arasında 11 Eylül 2000 tarihinde imzalanmıştır. Sivil toplum kuruluşları ve belediyeler başvuruda bulunabilirler. Türkiye'nin tüm bölgelerinden proje başvuruları kabul edilecek olup, ülkenin her yerinde proje uygulanabilecektir. Proje başına sağlanabilecek maksimum hibe miktarı yaklaşık olarak 90.000 USD'dir. 2022 yılında uygulanacak projeler için başvurular toplanmaya başlanmıştır.

3.7 Birliklerin Hibe Programları

ICLEI Transformative Actions Programme

ICLEI, 2020 Dönüştürücü Eylemler Programı (TAP) başvuru çağrısını 2020 yılında duyurdu. TAP, yüksek etkili sürdürülebilir altyapı projeler ile kentlerin dönüşümünü hızlandırmak amacıyla yerel ve bölgesel yönetimleri desteklemektedir. Çıkış noktası ise finans kuruluşları tarafından yeterince karlı bulunmayn projelerin kabul edilebilirliğini sağlamaktır.

Proje hazırlığı, Paris Anlaşmasının hedeflerine ulaşmak için gereken mali yatırımlar ile yerel projelere fiilen yatırılanlar arasındaki mevcut boşluğu kapatmak için önemli bir araçtır. Bu boşluk, ilgili yatırımcı eksikliğinden değil (fonlar mevcut ve yatırımcılar hazır) bankaların taleplerine uygun projelerin azlığından kaynaklanmaktaıdr.

[9] https://www.tr.emb-japan.go.jp/itpr_ja/hibeyardimi.html

"Bankaca kabul edilebilir" bir proje sadece "mali açıdan karlı" bir proje değildir. Sosyal ve çevresel faydalar gibi öngörülen olumlu sonuçları ölçen ve uygulama ve değerlendirme için açık mekanizmalara sahip projelerde olumlu değerlendirilmektedir.

TAP, yerel ve bölgesel yönetimleri, önerdikleri konseptlerin olgunluğunu artırmak için tasarlanmış belirli araçlar ve hizmetlerle destekleyerek ve aynı zamanda onları proje hazırlayan kurumlara ve finansal kurumlara bağlayan potansiyel yatırımcılara görünürlüğünü artırarak projenin güvenilirliğini artırmayı amaçlamaktadır.

ICLEI liderliğindeki TAP, düşük ila sıfır emisyon ve iklime dirençli kalkınmayı hızlandıracak sağlam, dönüştürücü ve güvenilir projeler geliştirmek için çeşitli paydaşların hedeflerini tek bir tutarlı değer zincirinde birleştiren ortaklıklara dayanmaktadır. 2015'teki ilk TAP çağrısından bu yana, 26 TAP projesi başarıyla finanse edildi ve uygulandı, 50'den fazla proje ise finans kurumları ve ortaklarına bağlanarak küresel ilgi gördü. Yüzlerce proje şimdiden tarandı ve 66'sı 2,5 milyar avroluk tahmini yatırım hacmiyle TAP listelerinde yerini almış bulunuyor. .

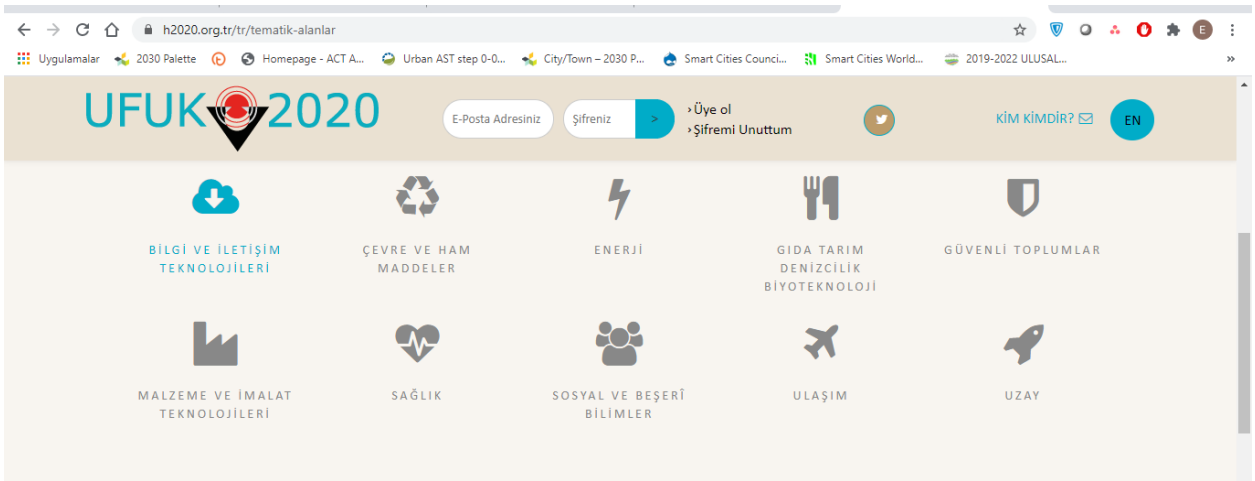
En son başvuru çağrısı, 18 Kasım 2020'de Sıfır Diyaloglar Yarışı'nda duyuruldu ve 31 Aralık 2020'ye kadar açık kaldı.

Web sayfası: tap-potential.org/

3.8 AB Hibe Programları

8. çerçeve programı Horizon 2020 (Ufuk2020), 80 Milyar Avro'luk dev finansmanıyla dünyanın en büyük bütçeli araştırma ve inovasyon programı idi. 2014 yılında başlayan program farklı alanlarda yüzlerce projeyi destekledi. 2021 yılının Ocak ayında son başvuruları "Green Deal" programı altında alacak olan Program yerini 9. Çerçeve programı Horizon Europe'a bırakıyor.

2015 yılında "Güvenli, Temiz ve Verimli Enerji" alanındaki ilk akıllı şehir projelerinden REMOURBAN'a katılmış olan Tepebaşı Belediyesi Türkiye'deki örnek Belediyelerden biridir.

Şekil 6: AB hibe programları için UFUK2020 web sitesi görünümü

4. Sonuç

IPCC 'nin 5. Değerlendirme raporu sonrası tekrar ortaya konan bilimsel çalışmalar neticesinde neredeyse tüm ülkelerin fikir birliği ile kabul edilen ve onaylanan Paris Anlaşması kısa zaman içerisinde sıcaklık artışlarını 1,5°C civarında tutamamamız halinde ekolojik denge gittikçe bozulacak, iklim değişikliğine bağlı felaketler ve tüm canlıların yaşamı olumsuz yönde etkilenecektir. Bunu gerçekleştirmek için ise enerji tüketimi ve sera gazı emisyonlarının büyük çoğunluğundan sorumlu olan kentlerin önemli bir dönüşüm geçirmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Kentler sınırları içinde yaptıkları tüketimlerin yanında tüketim alışkanlıkları nedeniyle diğer bölgelerde neden oldukları mal, hizmet, enerji üretimleri nedeniyle büyük çevresel sorunlara neden olmaktadır.

Diğer yandan, iklim değişikliğinin neden olduğu aşırı hava olayları tüm ekosistemleri, yaşam alanlarını etkilediği gibi kentler üzerinde de oldukça etkili olmaktadır. Kentler barındırdığı nüfus, politik ve ekonomik güç ile iklim değişikliği ile mücadelede en etkili olabilecek alanlardır.

Kurmuş oldukları ağlar yerel yönetimlerin iradesini ortaya koymakta, kentlerin farklı uygulamaları birbirleri ile paylaşmalarına, farklı alanlarda işbirlikleri yapmalarına olanak tanımaktadır. Tepebaşı Belediyesi Başkanlar Sözleşmesi imzacısı olarak Türkiye'nin içinde yeralmış olduğu en önemli projelerden birine imza atarak farklı Avrupa kentleri ile tacrübe paylaşımında bulunmuş, kentte yaşanması gereken düşük karbona dönüşüm için önemli bir örnek teşkil edecek REMOURBAN projesi içinde "Yaşam Köyüénün dönüşümünü gerçekleştirmiştir.

Yerel yönetimlerin bu yolda atacağı ilk adım ivedilikle iklim eylem planlarını oluşturmak ve yürütücülüğünü yaparak hayata geçirmektir. İklim eylem planları kentlerin iklim değişikliği ile mücadelelerinde en önemli yol haritalarıdır. Yerel yönetimlerin en çok zorlandıkları konu planların eyleme dökülmesi esnasında insan ve finansal kaynaklarının kısıtlı olmasından kaynaklanan sıkıntılardır. Konunun çok boyutlu olması birçok farklı birimin yanında çok sayıda farklı merkezi veya yerel kurum, ile işbirliği yapmayı gerektirmektedir. Önemli kısıtlardan biri kısıtlı finansal kaynaklara sahip yerel yönetimlerin eylemleri hayata geçirme sırasında kaynak bulamamasıdır.

Bu konuda yerel yönetimleri biraz rahatlatacak farklı kaynaklar bulunmaktadır. Yerel veya uluslararası kurumlar tarafından çeşitli hibe, uygun kredi imkanları giderek artan oranda yerel yönetimlere fırsatlar sunmaktadır.

Kaynaklar

- Climate Funds Update web sitesi; https://climatefundsupdate.org/about-climate-finance/
- Çolakoğlu, E., (2019), "İklim Değişikliği Sürdürülebilir Kentler ve Kentsel Planlama Etkileşimi", IKLIM Projesi Eğitim Modülleri No: 11, Ankara
- IPCC AR5 Synthesis Report, 2014, https://www.ipcc.ch/report/ar5/syr/
- İklimhaber, 2019, "İklim değişikliğine uyum zamanı Türkiye'de yerel yönetimler hazır mı?", https://www.iklimhaber.org/iklim-degisikligine-uyum-zamani-turkiyede-yerel-yonetimler-hazir-mi-2-bolum/
- Mazlum S. 2019. Küresel İklim Politikaları. Türkiye'de İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi, İklimIN Projesi. İklim Değişikliği Eğitim Modülleri Serisi 2. Ankara.
- Peker E, Aydın C., (2019), "Değişen İklimde Kentler: Yerel Yönetimler için Azaltım ve Uyum Politikaları", İstanbul Politikalar Merkezi, Eylül 2019
- United Nations, 2016, "The New Urban Agenda: Key Commitments", www.un.org/sustainabledevelopment/blog/2016/10/newurbanagenda adresinden erişilmiştir.

Uluslararası Ağlar ile ilgili Kaynaklar

- http://iclei.org
- http://www.energy-cities.eu/
- http://eu.mayors.eu ; http://globalcovenantmayor.org , http://mayorsadapt.eu
- http://uclg.org ; http://uclg-mewa.org
- http://c40.org
- http://www.worldsmartcity.org/
- http://cdp.net

Finansman Olanakları ile ilgili Kaynaklar

- "İlBank Türkiye'nin Yapıcı Gücü", www.ilbank.gov.tr
- İngiltere Büyükelçiliği Hibe Programı; http://www.gov.uk/guidance/british-embassy-programme-fund-turkey
- Japon Büyükelçiliği Hibe Programı; https://www.tr.emb-japan.go.jp/itpr_ja/hibeyardimi.html
- Katılım Öncesi Yatırım Aracı, IPA Programı, http://www.ab.gov.tr/45627.html erişim tarihi: Aralık 2020.
- ICLEI Transformative Actions Programme; tap-potential.org
- "Türkiye ve AB Arasında Şehir Eşleştirme Hibe Programı", https://www.yereldeab.org.tr/sehireslestirme/HibeProgram%C4%B1.aspx, erişim tarihi: 03.12.2020
- Ufuk 2020 Hibe Programı, www.h2020.org.tr